

# coanegra

Núm. 86 - Agost-setembre 91 - Preu 100 pts.





CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

MIQUEL SANTANDREU

\*Vespinos - Mobyettes

\*Moto-serra ECHO

\*Moto-cultor PIVA

\*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

Centre de reconeixement  
mèdic psicològic  
per a permisos de conduir  
i llicències d'armes



DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

Recordi que ha de dur: - D.N.I.  
- 1 fotografia  
- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3

Tel. 62 04 15



Benet Darder

Instal·lacions Elèctriques

Plaça d'Espanya, 9  
Tel. 62 09 12

07320 - Santa Maria del Camí



FONER

MINYO  
INFANT  
ESPORT

Plaça dels Hostals, 13 i 15

Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMÍ

GRAN ASSORTIT DE  
ROBA PER A GENT GRAN

FORN - PASTISSERIA

BOVER



CA'N BLANCO

Carrer Miquel Dolç, 10

obac

C. Andra - Sta. Maria

FERRETERIA I ELECTRODOMÈSTICS

CAN XIC

ELS OFEREIX: Reg, l'empèstria, mobles auxiliars, drogueria,  
mobles de bany i molts d'altres útils  
DISSABTE HORABAIXA OBERT  
Av. Jaume III - Tel. 14 00 45 - SANTA MARIA



# coanegra

**PUBLICACIÓ MENSUAL  
DE L'O.C.B.  
DE SANTA MARIA  
DEL CAMÍ**

**DEPÒSIT LEGAL  
P.M. 381-1981**

**EDITA**  
Obra Cultural Balear  
de Santa Maria del Camí

**EQUIP DE REDACCIÓ**  
Bernat Calafat Vich  
Pere Josep Calafat Vich  
Magdalena Canyelles Ferrer  
Ramon Canyelles Canyelles  
Vicenç Grau Vich  
Rafel Pizà Ordinas  
Mateu Vich Coll

**COL·LABOREN**  
Maria Amengual Canyelles  
Andreu Bestard Mas  
Agustí Caballero  
Maria Antònia Colom Sans  
Àngela Dolç  
Rafel Estarelles  
Maria Antònia Gil Terrassa  
Antònia Mesquida Calafat  
Pep Salom Bestard  
Miquel Sastre Canals  
Joan Serra Mercadal  
Antònia Soler Rubí

**PORTADA**  
Fotografia de Rafel Pizà

**REDACCIÓ,  
ADMINISTRACIÓ  
I PUBLICITAT**  
Batle Bartomeu Simonet, 5  
07320 Santa Maria del Camí

**IMPRESA A**  
Informacions Llevant S.A.  
Passeig Ferrocarril, 1  
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles publicats en aquesta revista sols expressen l'opinió dels seus autors.

## EDITORIAL

### RENOUS I OLORS

Cada estiu que arriba, a més de portar-nos unes elevades temperatures, duu sempre dos problemes en relació a la contaminació ambiental del poble. El primer ve de lluny, és el de les desagradables olors dels fems i residus orgànics de les granges de Son Monserrat -de pollastres i porcs-, que daten gairebé des de la seva construcció a finals dels seixanta. I el segon, més recent en el temps, el dels renous nocturns dels bars musicals o pubs.

Any rera any vé l'estiu amb aquests problemes, arriba l'hivern i no s'adoptaven mesures des del Govern Municipal. Es difícil de creure que durant quinze anys no s'hagi fet una passa per a resoldre aquest desagradable olor fètid estival, l'equip de govern nacionalista ha posat fil a l'agulla. S'han realitzat les inspeccions sanitàries precises: del menescal i metges titulars i dels serveis d'inspecció sanitària de la Conselleria de Sanitat i Seguretat Social, els resultats dels quals són negatius. Es depriment constatar que unes granges construïdes a tan poca distància dels casc urbà no tinguin les més mínimes condicions higièniques, la merda i les restes orgàniques anaven a parar a un clot obert. Així si fa vent o els treballadors de les Granjes removen els fems, ens envesteix una repugnant olor a detritus.

Amb l'actuació de l'Ajuntament, i en vistes als resultats de les inspeccions clarament negatius, caldria esperar el bon seny i bon actuar dels propietaris. De tal manera que subsanassin en un curt termini de temps les deficiències detectades, per aconseguir que aquestes fortes i desagradables olors desapareixen del nostre entorn quotidià, i sols sien un record d'altres estius. Sino cladrà esperar una actuació contundent de les autoritats municipals i de la Conselleria de Sanitat, que pot suposar el tancament de les Granges amb el seu precintatge, i arribar a mesures judicials.

Si aquesta primera contaminació és olorosa, la segona és auditiva. Els bars musicals del poble -actualment cinc- ja passada la mitjanit provoquen molèsties als veïnats, així ho constaten les nombroses denúncies orals i escrites que arriben a la casa de la vila. Un altre tema delicat, ja que cal conjugar dos interessos un poc oposats però sempre conciliables o consensuables. Per una part la de la gent -bàsicament jove- que a l'estiu vol truar i vetlar fins tard, però sense passar-se fent renou-. I el de la gent que s'allita prest -perquè té que feres l'endemà ben de jorn-, i que els renous: música massa forta, crits, xerrameques, els impedeixen poder conciliar bé la són, sinò es provoquen alteracions del son i en algun cas aïllat nervioses. Ja sabem que no dormir bé afecta a la salut. Ens sembla que tant els que es volen divertir, com els que volen descansar, tenen dret a defensar la seva postura. I els primers han d'entendre que no han de passar-se. Però una part important de la qüestió està en la música que de l'interior del bar transpassa als habitatges veïnats del bar o al carrer, aquí o cal insonoritzar adequadament el bar -i hi ha procediments- o a partir de determinada hora baixar la intensitat de decibels. Aquí també cal esperar una actuació municipal, que de moment sembla que no s'ha produït de tot, de moment encara o no s'ha comprat el sonometre per medir la intensitat de decibels -segons normes subsidiàries i la recentment aprovada Ordenança Municipal de protecció del Medi Ambient i de la Convivència Ciutadana el màxim permès és de 25 Decibels, un instrument que servirà per inspeccionar si es sobrepassen els límits permesos. Sembla que s'hauria d'arribar a una situació satisfactòria per tots, de tal manera que el jovent es pugui divertir escoltant música als bars sense fer massa renou i no es perturbi la tranquil·litat i repòs dels que volen descansar.

Esperem que prest poguem gaudir d'un estiu sense les desagradables olors de les granges, i que els que es vulguin divertir ho puguin fer i els que vulguin descansar ho facin sense molèsties.

FESTES DE SANTA MARGALIDA

## ALGUNES NOVELTATS

Un any més, coincidint amb l'arribada de la calor forta, el nostre poble ha celebrat les seves festes patronals. Enguany el programa incloïa una gran part d'actes més o menys semblants als d'anys anteriors, però a la vegada també alguns aspectes nous. Dins aquesta conjugació d'elements repetits i d'altres nous s'han mogut les passades festes, que han fet possible, com cada any, rompre el ritme de vida habitual del nostre poble, encara que just fos una miqüeta. Així durant una setmana gairebé cada dia els santamariers hem tengut motiu per a fer la sortideta, canviar la rutina quotidiana al temps que ens hem entretingut i retrobat a la plaça Nova.

Com cada any hem pogut presenciar activitats protagonitzades per diferents col·lectius locals: la vetlada de ball espanyol, que enguany anava a càrrec d'un grup diferent, l'exhibició de karate, la vetlada de balls mallorquins que va donar pas a l'actuació de Coanegra, el concert de la banda de música, la funció de teatre a càrrec del grup de s'Escoleta, o les múltiples manifestacions esportives. Totes elles ja estiren un sector considerable de públic, especialment familiars i amics de la gent que les protagonitza.

Pel que fa a aspectes nous, que han fet que les festes d'enguany no fossin una simple fotocòpia de les d'anys anteriors, com venia passant fins ara, hem de destacar en primer lloc la vetlada infantil. A la fi! Tant devia costar organitzar una cosa així? Els al.lots de Santa Maria ja no sabien com era una festa especialment dirigida a ells, ja que la darrera que s'havia fet va ser a les festes de 1.983. Però així i tot va ésser un èxit: entre el grup Migjorn i Cucorba els nins i nines de Santa Maria varen poder disfrutar d'una vetlada d'allò més entretinguda.

No han estat però els més menuts els únics afavorits pels canvis en el programa de festes. Els joves, i molts de no tan joves, varen tenir oportunitat de passar gust de dues nits d'autèntica festa (res de l'altre món: només festa, però tractant-se de Santa Maria va ser massa). Per primera vegada en molts d'anys la plaça Nova es va veure literalment plena de gent ballant la nit del divendres, amb l'actuació dels Zadis i de l'Orquestrina d'Algaida. Dos grups que ja havien actuat al poble (els Zadis moltes vegades), però que no havien tengut tant d'èxit de públic ballant.

L'acte anunciat com a «Gran vetlada de joventut» va resultar ésser, curiosament, en efecte una gran vetlada de joventut.

Probablement el fet que no s'instal·làs ni una sola cadira a la

plaça va ser la clau de l'èxit. La gent major que hi arribava i s'ho veia, se'n tornava, o simplement en lloc d'entrar dins el recinte, voltava per defora. La gent jove en canvi hi quedava: les actuacions valien la pena i els vells no vetlaven. Tot al contrari de les revetles dels darrers anys. Hi va haver trui fins passades les quatre.

Finalment volem resaltar un acte més del programa (parlar de tots seria no acabar mai). Es tracta de la funció de teatre del Grup de Bunyola, que va resultar magnífica. El públic, que no era abundant ni jove, va riure moltíssim amb dues obres curtes de Molière, cosa que ens ve a rompre el fals mite que la gent mallorquina només sap riure amb obres costumistes i més o manco folklòriques. Va ser una llàstima que es fes dia 27, gairebé una setmana després de les festes perquè molta gent ja no hi pensà.

En definitiva, sense rompre el motlo, les festes de juliol han



CONSTRUCCIONS



MATEU GARCIA LLINAS

Cuartel, 1º, nº. 12 (Camí de Coanegra)  
Telèfon: 62 08 83

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30





començat a canviar. Nins i joves han començat a ser objecte d'atenció dels organitzadors de les festes (que és, com sabeu, l'Ajuntament). Finalment només afegir un detall: varen córrer pel poble dos rumors: que la vetlada de joventut no havia de ser gratuïta, i que la funció de teatre de dia 27 s'havia suspès.

Tots dos rumors eren rotundament falsos, però ja sabem que sempre hi ha d'haver males llengües disposades a escampar mentides.

Mateu Vich



## L'ANTIGA MÀQUINA DE FER LLET D'AMETLA DEL MÍNIMS, DONADA A L'AJUNTAMENT



Aquí tenim una imatge captada en el moment que l'Ajuntament es fa càrrec de l'antiga màquina de fer llet d'ametla dels frares mínims del Convent, fins fa poc temps propietat del desaparegut pintor de Santa Maria Ritx Miller. Els seus hereus decidiren que l'Ajuntament se'n fes càrrec donant una petita quantitat simbòlica. Ara esperam que se'n tregui un bon profit.

MAC

**GALERIA CA'N BRAHÓ**

MARCS  
QUADRES  
MOTLURES

CA'N BRAHÓ

Quarter V<sup>a</sup>  
Tel. 62 01 26

**NIELS NORGAARD**

**Mare Nostrum**

SEGUROS

**ANTONI OLIVER**  
AGENT

C/. Jaume Ferrer, 5 Tel. 14 00 35

SANTA MARIA

## UN PROBLEMA QUE POT ACABAR AVIAT

Cada any en arribar l'estiu, el problema de les males olors que envaeixen tot el poble procedents de les granges de Son Montserrat es torna presentar en tota la seva intensitat. Sembla que, a força d'anys, els santamariers ens havíem anat acostumant i resignant davant un problema que ens afecta pràcticament a tothom, encara que a uns més que als altres.

És, certament, un problema antic, amb el qual tots ja ens havíem avesat a conviure. Fa aproximadament vint-i-set anys que a Son Montserrat s'hi varen obrir les granges. En un principi, les molèsties que causaven a la població santamariera no eren massa importants. Va ser a partir d'una ampliació duita a terme a finals dels anys setanta, quan es varen ampliar moltes de naus i se'n varen construir de noves, que Son Montserrat constitueix un vertader atemptat contra la salut pública i la qualitat de vida a Santa Maria. Des d'aquella ampliació, les granges consten de dues naus de pollastres, nou de porcs, i tres de gallines, a més de les instal·lacions de paritori per a les truges i altres annexos.

Les naus de pollastres sembla ésser que són les que més poques molèsties causen, ja que els animals només hi romanen dos mesos, el temps que necessiten per a ser criats. Per tant, cada seixanta dies aquestes naus són buidades i netejades totalment per a donar pas a una nova remesa de pollastres. El problema gros resideix en els porcs i les gallines. D'entrada en els darrers anys l'empresa no s'ha preocupat de mantenir les instal·lacions en un estat higiènic acceptable, però el que realment afecta a la població és el fet que no hi ha fosses sèptiques per els residus que els animals generen. Els excrements van a parar a uns clots cavats a la terra devora les diverses naus, clots que no estan tapats ni referits. La merda s'hi va acumulant mentre la van mesclant amb serradís, fins que el clot està ple. Després la treuen amb una pala, i en carreguen tractors que la se'n duen, encara que moltes vegades és escampada pels mateixos terrenys de Son Montserrat, que estan totalment abandonats, sense llaurar i coberts de fems escampats, amb el risc per a la salut que tot això comporta. Per si no fos abastament, dins Son Montserrat hi ha també uns pous que s'utilitzen d'abocador de cadàvers d'animals i despulles diverses, que són tirats dins els pous per a que es prodeixin, i això significa una contaminació



*Just abans de la inspecció, les pales aplanaven el terreny i retiraven molta brutor*

de les aigües subterrànies dels voltants.

Les nombroses molèsties que aquesta situació causa a Santa Maria són prou conegudes de tothom. A les cases de Fora Vila que envolten la granja, que són moltíssimes, i a tota la barriada dels Hostals, la vida normal es fa moltes vegades impossible durant l'estiu. La forta olor obliga molta gent a haver de fer vida dins ca seva amb portes i finestres ben tancades en ple més d'agost. La gent que surt a passejar i prendre la fresca a les terrasses dels cafès moltes vegades es veu destorbada amb la súbita aparició d'olors fecals. Cap a la Vila el problema no és tan greu, però també hi arriba. Durant les festes patronals, per exemple, a determinats moments l'olor arribà a la plaça Nova en plena celebració d'actes festius.

Quan ja semblava que tothom havia deixat la qüestió per impossible, a Santa Maria les coses comencen a canviar després de molts d'anys de passivitat i deixadesa. Un grup considerable de veïnats, especialment els que viuen més aprop de Son Montserrat, i per tant els més perjudicats directament, es varen començar a organitzar per a preparar accions de protesta per a cridar l'atenció sobre el problema i mirar d'aturar-lo. El primer objectiu ja ha estat aconseguit. Aquest estiu s'ha parlat més de



*El tractor amb un depòsit, sol escampar els fems per dins la finca. La taca fosca de la dreta, és merda.*



*Els fems s'acumulen dins clots oberts, sense cap protecció ni condicions sanitàries. Com el de la fotografia, n'hi ha molts més dins Son Montserrat.*





*Pocs dies després de la inspecció, la merda tornava estar escampada per dins Son Montserrat*

Son Montserrat que els anys precedents. Fins i tot varen córrer rumors pel poble que hi havia una manifestació preparada. Tot el problema sembla d'una vegada decidit a demanar solucions.

Al mateix temps l'Ajuntament ha començat a fer passes per a solucionar el problema. Durant el mes de juliol va sol·licitar la realització d'inspeccions sanitàries. Se'n varen fer tres el mateix dia, una per part de tècnics de la Conselleria de Sanitat, i les altres dues a càrrec del metge i del manescal titulars.

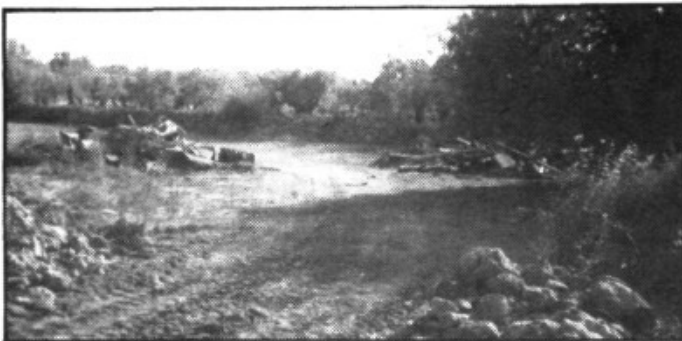
Si en teoria les inspeccions es fan sense avís previ, dóna la impressió que l'empresa ja sabia que hi anirien a inspeccionar, perquè el dia anterior les pales i tractors feien feina a les totes, llaurant la terra i tapant la brutor escampada.

Així i tot és impossible amagar les múltiples deficiències que les granges presenten. Segons la inspecció dels tècnics de la Conselleria de Sanitat, les anomalies més destacables són, en primer lloc el fet evidentíssim que les granges causen moltes i molt grans molèsties a tot el poble; després s'assenyala també el fet que s'hi crien porcs, quan segons fonts municipals sembla que el permís que tenen només és per a gallines i pollastres. Una altra anomalia molt greu és l'absència de fosses sèptiques, de la qual ja hem parlat en aquest article.

El batle va fer entrega personalment dels informes de les inspeccions a l'empresari Antoni Fontanet. Segons la llei l'empresa disposa de deu dies per a recórrer aquest informe. El que està clar, però, és que amb recursos o sense, l'Ajuntament té la intenció ben clara de fer tancar els granges en un curt termini de temps si no es posa en condicions, segons va manifestar el batle a la redacció d'aquesta revista.

Així per tant, amb els veïns i l'Ajuntament decidit a acabar d'una vegada amb les males olors de les granges de Son Montserrat, és hora de fer el cap viu i no badar per a que els interessos d'una empresa no segueixin per damunt el dret de tot un poble a viure tranquil i sense molèsties innecessàries. Esperam, donada la situació, poder anunciar aviat des d'aquesta mateixa revista, que el problema ha arribat a la seva fi.

Agustí Caballero, Mateu Vich



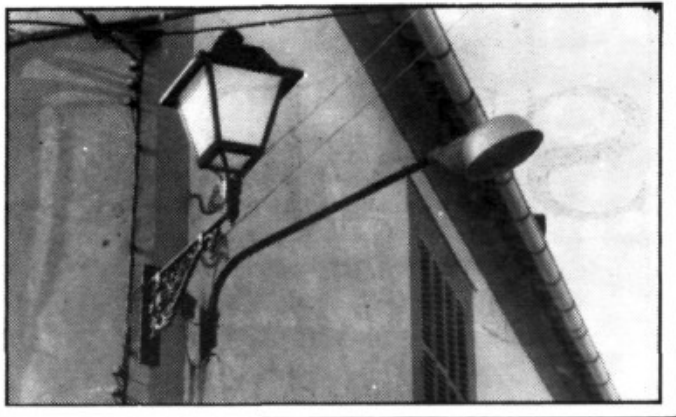
*Deixadesa, abandonament i ferralla tirada pels racons*

## FOTOS COMENTADES



Ja fa molt de temps que per part de l'Ajuntament és va començar a normalitzar el nom de places i carrers, recuperant i adoptant el seu nom popular. Ha estat un camí lent i inacabat, ja comença esser hora de que s'acabi aquesta tasca i així ja no en tornarem parlar. Encara hi ha plaques que reclamen el canvi, ja sigui la seva traducció, l'adopció oficial del seu nom popular.

Quan l'Ajuntament és decideix per millorar els serveis tot va bé, emperò no basta canviar les faroles, s'haurien de llevar les velles i si no es massa demanar, que s'adoptin les mesures necessàries pel seu reciclament, no sia cosa que les trobem als torrents.



qualitat balear s.l.

*José L. Ferrer*  
FRANJA ROJA SA  
*Cañellas*  
DESTILERIA SANTA MARIA

**DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA  
I ELS VINS DE BINISALEM**

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

# TERCERA EDAT: UNA ASSEMBLEA CONFLICTIVA

El passat dia primer d'agost va tenir lloc l'assemblea anual de l'Associació de la Tercera Edat, amb uns quants mesos de retard, ja que feia més d'un any que no es feia cap assemblea, que habitualment eren convocades en el primer trimestre de l'any.

La directiva de l'associació va presentar als socis l'estat de comptes, reunits dins el bar de la Tercera edat, que estava tot ple d'assistents. La cosa va funcionar amb normalitat al principi, però quan va arribar l'hora del torn de paraules, es va posar de manifest que dins l'Associació de la Tercera edat hi ha punts de vista molt divergents, i fins i tot enfrontats, per part de la majoria de la Directiva, i d'un sector determinat dels socis.

Quan els socis tengueren ocasió de fer les seves preguntes als directius va començar l'enfrontament i el desordre. Un soci va demanar que feia assegut entre la directiva en Biel Mesquida, quan ni tan sols és soci de l'associació, ni tampoc representa l'Ajuntament ni res d'aixó. El president es va negar a contestar aquesta pregunta si no li presentaven per escrit.

Un altre soci va exposar el seu punt de vista que els comptes de l'Associació haurien d'estar exposats públicament dins el local. Un tercer soci va retreure el fet que la directiva no havia donat a conèixer als associats en el seu moment que l'Ajuntament havia concedit una subvenció de més de cent mil pessetes. A partir d'aquí l'Assemblea es va convertir en un petit

caos, on tothom va començar a dir la seva, i ningú entenia ningú, mentrestant, entre comentaris i discussions, molts de socis anaven abandonant el local. La cosa sembla que va quedar a l'aire.

Per desgràcia, en comptes de ser un lloc per al contrast d'ides i el diàleg, l'Associació de la Tercera edat sembla que s'ha convertit en un lloc d'enfrontament i conflicte. Un conflicte que s'ha accentuat darrerament, amb els canvis polítics que hi ha hagut al poble. Quan governava el Partit Popular l'ajuntament intervenia directament a les activitats de l'Associació, especialment mitjançant el seu regidor Biel Mesquida. Després del canvi de govern aquest regidor ha cregut oportú continuar fent feina dins l'Associació, però es veu que hi ha un sector de socis que no ho veuen bé, i molt manco que assisteixi a assemblees i s'assegui entre la directiva. Mentrestant el nou equip de govern municipal du de moment una política de no intervenir dins les qüestions internes d'aquesta associació.

Són, de totes maneres, els propis associats qui hauran de posar remei a la situació tensa que hi ha actualment. No han d'esperar que ningú de fora, que cap polític del govern ni de l'oposició, si no és del col·lectiu de la Tercera Edat, vulgui dur les riendes, per bé o per mal, perquè això és senzillament manipulació.

Hi ha acusacions de falta de transparència, de dirigisme per part d'elements estranys a l'Associació. La directiva fa més de quatre anys que hi és i no se n'ha elegit de nova. La darrera assemblea no ha esta convocada per correu soci a soci, com s'havia fet anteriorment la mateixa directiva en presentar els comptes reconeix que hi ha despeses que no figuren als llibres, apareixen membres nous a la directiva sense que molts de socis en tenguessin contància. Les reunions es converteixen en una olla de grins, on no hi falten crits de desqualificació.

Alguna cosa no acaba d'anar bé. Nosaltres, des de la revista, no som ningú per jutjar res. Ens limitam a reflectir allò que ens diuen que ha passat, perquè dins les assemblees no hi tenim cap feina. Únicament ens permetem pegar un toc d'atenció per a que entre tos els socis i directius arribin a un acord per a arreglar les coses i permetre acabar amb un clima que no afavoreix gens la bona marxa de l'Associació de la Tercera Edat.

M.V.

# S'ARCC

F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual  
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

## Sa Perxa

tota casta d' embotits  
formatges, pates, vins i caves  
pollastres, conis i cuixes de xot a l' ast

Tel. 62 11 17



# EN POQUES PARAULES

## ENGUANY ES TORNEN CELEBRAR LES FESTES DE SON FANGO

Els veïnats de la plaça de Son Fango i dels carrers adjacents ja han ultimats el programa de les festes que tradicionalment celebren per Sant Bernat. L'any passat no es varen fer degut a la manipulació de certs polítics conservadors. Passat el temps, el que mou realment als veïnats es el desig de fer bulla i de proporcionar als santamariers uns moments de festa, i certament de forma desinteressada aquest grup de veïnats les ha tornades a muntar.

El programa de les festes abarcarà del dia 16 al 18 d'agost, i els actes prevists, sino hi ha canvis seran els següents:

Divendres dia 16.- Vetlada de Ball Mallorquí, amb l'actuació de les agrupacions locals: Escola de M. Mateu i Tanys Novells. També hi haurà una sessió de glosat, a càrrec dels glosadors locals Bartomeu Grau i Rafel Estarelles.

Dissabte dia 17.- Vetlada de Música, pels grups locals Coanegra -que segurament ja presentarà el seu disc, i segons hem pogut averiguar es farà un acte especial amb dansa i focs d'artifici- i Norton.

Diumenge dia 18.- Al migdia les tradicionals corregudes de joies i cucanyes pels infants. I el vespre l'actuació del Grup de Teatre de Lluçmajor que representarà Can Miquetes -obra escrita pel comediant Xesc Forteza-.

El dia de la Comèdia serà l'únic que es farà pagar. Es vendran butlletes per a una rifa d'un xot i d'un cuixot salat, que es rifarà el dia de la comèdia. Aquest mateix hi haurà coca mallorquina i vi per a tots els assistents.

Pel que fa a la despesa econòmica, els organitzadors disposen d'una bona ajuda de l'Ajuntament i de les cases comercials de la zona dels Hostals. L'equip organitzador es compon bàsicament per joves, capitanejats per Antònia «Pessiga» i d'altres persones majors, sens dubte n'Antònia és un poc l'ànima d'aquestes festes agostenques. Que sien un èxit!

## RECOLLIDA DE ROBA VELLA

El passat dimecres dia 31 de juliol s'ompliren els portals d'uns papers demanant la col·laboració als santamariers amb els necessitats, de tal manera que depositassin roba al costat dels portals, que passarien a recollir-la. El curiós del cas es que no hi havia cap nom de cap organització que respaldàs aquesta activitat. Sembla que pot ser gent que ho faci per després dur a vendre el baratillo, més valdria no enganyar, de tota manera molts veïnats depositaren la roba que no saben on han de posar als carrers. Alguns deien que ho feren negres i d'altres que eren gitanos.

## MÉS ROBATORIS, ENCARA

Durant els darrers dies de juliol i primers d'agost hi ha hagut alguns robatoris més al poble. Sembla que han entrat al Bar de la Tercera Edat, portant-se els doblers que hi havia a la caixa, al Bar Génesis, i a la tenda de roba Nova Gent, que gràcies a la presència d'alguns veïnats no es pogué consumir. També sem-

bla que han entrat a algunes cases. Tot fa pensar en la possibilitat que una banda de delinqüents organitzada actui per Santa Maria.

Podem hipotetitzar que l'augment de la vigilància policial a Palma pugui desplaçar als lladres cap als pobles. De tota manera sempre hi ha hagut algun que altre robatori, bé es veritat que últimament s'ha incrementat força. Els diaris de Palma destaquen que gairebé no hi ha vigilància policial al poble o que no és suficient, i aquesta mateixa notícia atreu encara més als lladregots.

Possiblement calgui un augment de la vigilància, i de la prudència dels propis veïnats. Ara, el que cal plantejar és una campanya conjunta de tots els Ajuntaments.

## ACTUACIONS DE BALL DE LA PROFESSORA REDONDO

La professora de ball i dansa Ana Maria Redondo ha realitzat dues actuacions durant el mes de juliol, una a Palma i l'altra a Marratxí. La professora que està afincada a Santa Maria, on hi tenia fins l'any passat una Escola de Dansa, que actualment té a Palma.

L'actuació de Palma fou al Teatre Principal el dia 6 de juliol, on els diversos alumnes ballaren tanguillos, rumbas, guajiras, pasodobles, fandangos, boleros, etc. Fent tres dances la pròpia Ana. Acabant en un ball de tots els alumnes. Aquesta actuació era el final de curs de l'Escola que ella dirigeix.

L'actuació a Marratxí, fou el dia 20 de juliol -coincidint amb les festes patronals de Santa Maria- a Es Vaixell. L'acte consistí amb els mateixos balls que es feren al principal, amb algunes variacions pel que fa als alumnes ballarins. I una segona part de Dansa Espanyola i Flamenco a càrrec d'Ana. I al final ball de saló i sevillanes amb el Trio Armonia. Hi assistí nombrosa gent. La majoria d'alumnes són de Palma, gairebé no ballà cap santamarièr.

## BIBLIOTECA MUNICIPAL, LLIBRES I VACANCES

Les novetats de llibres a la Biblioteca Municipal durant el més de juny són les següents:

- Vint excursions a peu per l'illa de Mallorca. CIM.
- Oliver, J. Per què la nostra llengua és viva? Conselleria de Cultura, Educació i Esports.
- Quart, F. L'instrument del cant. Conselleria de Cultura.
- La llengua i els mitjans de comunicació de masses. Institut d'Estudis Catalans.
- Debat sobre la normalització lingüística. Institut d'Estudis Catalans.
- Llompart, J. L'Escut de les Illes Balears. CAIB.
- «Estadística Pressupostària: 1986», Conselleria d'Economia i Hisenda.
- Mascaró Passarius, J. Història de Mallorca (Volum XIV).

Durant tot el mes d'agost la biblioteca Municipal estarà tancada al públic. Caldria estudiar una substitució de la biblioteca-

ria de tal manera que pogués estar oberta, el mes d'agost és un bon moment per a llegir, malgrat les estadístiques de lectura i consultes a la biblioteca del mes de juliol sien les més baixes de l'any.

## PROBLEMES A LA BANDA?

Hem recollit el rumor que a la Banda de Música hi ha una diferència d'opinions i de criteris. Sembla que un sector d'aquesta no està content amb el Director i d'altres que si que estan contents. De moment amb les vacances estivals no hem pogut contactar amb el President de la Banda, ni tampoc amb el director. Pel que no sabem si ja s'han consensuat les diferències, ni si se segueix parlant d'un possible canvi de director. Esperam al proper Coanegra poder-vos informar amb detall d'aquesta crisi al si de la Banda, si realment continua. D'altre part la Junta Directiva de la Banda, estatuàriament ha acabat el seu mandat pel juny-juliol, degut a l'estiu, sembla que s'ajornaran les eleccions i renovació de la Junta a principis de Setembre.

## SUICIDI A LES VIES DEL TREN

Una dona interna a la RESidència d'ancians Hogar del Sol es va suïcidar llançant-se daant el tren, en el pas del camí del Rai-guer, prop de Can Rei. Aquesta dona solia sortir a passejar per aquells contorns acompanyada de dues o tres dones més, però el dia 13 de juliol, data del tràgic esdeveniment, se'n va anar de passeig tota sola. Sembla ésser que aquesta dona patia de-pressions.

el mateix dia una altra dona resident a l'Hogar del Sol va re-sultar atropellada per un cotxe a la carretera de Bunyola. Com a conseqüència de l'accident va tenir ferides diverses, que no varen ésser greus.

Agustí

## ROBATORIS

Per desgràcia els robatoris segueixen d'actualitat al nostre poble. La nit del 12 al 13 de juliol dos comerços del poble varen rebre una «visita» inesperada.

Al forn de Ca na Maria Magdalena, al carrer Bartomeu Si-monet (sa Costa de sa Farinera) els lladres varen entrar per una finestra de la part de darrera, i se'n varen dur una bossa plena de monedes i una calculadora, i a més es menjaren alguns ge-lats. Es veu que aquests lladres eren uns llépols. En total el producte del robatori està valorat en unes seixanta mil pessetes.

A la carnisseria de Can Xisples, situada al carrer llarg, molt a port del forn esmentat, varen robar ous, formatge, i productes de xarcuteria. També hi entraren per una finestra de la part de darrera. Per la proximitat dels dos comerços i la semblança dels fets, sembla que els autors dels dos robatoris varen ésser els mateixos. Hem de dir que en cap dels dos es registraren danys materials.

## UNA SÍQUIA PERILLOSA

Davant l'esplanada del bar restaurant es Vaixell, fa bastantes setmanes la Conselleria d'Obres Públiques va obrir una síquia de devers 30 cm. de fondària i prop de mig metre d'amplària,

# SUPERMERCAT



## HORARI D'ESTIU

**De dilluns a divendres**

de 8'30 a 13'30 i de 17 a 21

**Dissabtes**

de 8'30 a 13'30 i de 17'30 a 21

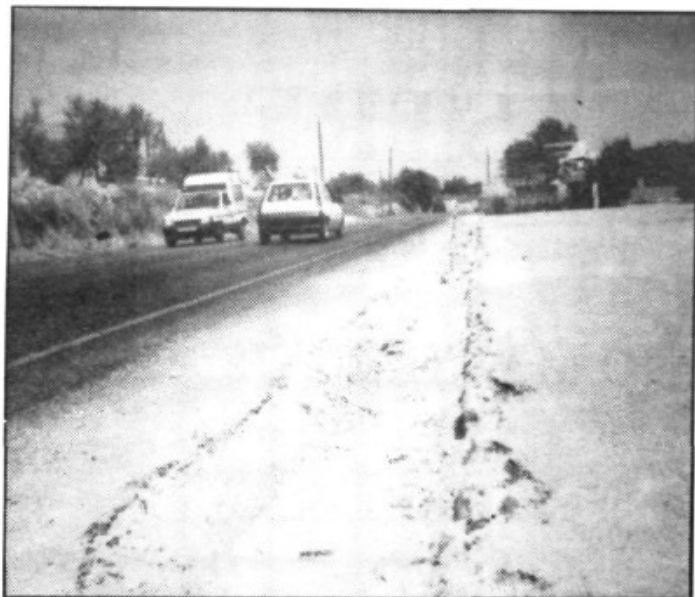
**Diumenges:**

de 8'30 a 13'30

*C/ Santa Catalina s/n (devora la via del tren)*

*Tel. 62 07 55*





que separa l'esplanada-aparcament de la carretera, i han deixat només un petit portell. Semblava en un principi que la síquia era provisional, ja que no tenia cap casta de senyalització, però pel que hem pogut comprovar, després de moltes de setmanes la cosa continua igual.

Segons hem pogut saber, el motiu de l'obertura de la síquia ha estat per a evitar accidents, ja que l'esplanada servia per a que els cotxes poguessin fer canvi de sentit. El que és ben cert és que no hi havia mai cap accident allà, justament; i des que la síquia està oberta ja hi han caigut al manco tres cotxes, i no és gens d'estranyar. Suposam que encara n'hi cauran més, ja que no hi ha cap casta de senyal que indiqui el perill, i la síquia resulta molt mala de veure, especialment a la nit.

És realment increïble que des de l'administració Pública es promoguin animalades com aquesta. I si qualche dia anau allà estau avisats. Alerta amb la síquia!

### REEDITADA OBRA DE MIQUEL DOLÇ

El Consell Insular de Mallorca ha editat el volum 49 de la Biblioteca Bàsica de Mallorca, consistent en el recull de dues obres poètiques del catedràtic santamarier Miquel Dolç: les «Elegies de Guerra» i les «Petites Elegies», prologades pel poeta Josep Maria Llompart. Les «Elegies de Guerra» varen esser publicades per primera vegada, i única fins ara, l'any 1948, en una edició de luxe molt reduïda, que va fer que es convertís en una de les obres més poc conegudes de l'il·lustre autor santamarier. Les «petites elegies» foren publicades a

1958. Ara, recollides en un sol volum, serà possible donar una divulgació més ampla d'aquestes dues obres poètiques del primer autor que publicà a Mallorca obres en la nostra llengua en el difícil període posterior a la Guerra Civil.

### NOTA DE LA REDACCIÓ

*Coincidint amb el període estival COANEGRA es prendrà unes petites vacances, descansarà un mes. Aquest número abarca els mesos d'agost i de setembre. Coanegra tornarà a sortir al carrer la primera setmana d'octubre. Bones Vacances!.*

*Al número passat a la secció glosat no figurava el nom de l'autor, i es obra de Bartomeu Grau.*

## DEMOGRAFIA

### NAIXEMENTS:

Roger Pizà Canyelles (04-07-91)  
Gabriel Sastre Tugores 925-07-91)

### MATRIMONIS:

Daniel Castell Murillo - Felisa Parets Mangas (06-07-91).  
José Joaquín Esteso Escribano - M<sup>a</sup> Magdalena Sastre Boyeres (06-07-91).  
Pedro Moyà Martínez - Antonia Vicenç Rosselló (13-07-91).  
-Rafel Nuñez Castillo - Catalina Ordinas Salvà (27-07-91)

### DEFUNCIONS:

Margalida Pol Amengual (31-05-1922 - 14-07-1991).  
Sebastià Ordinas Sbert (24-08-1926 - 22-07-1991).  
Sebastià Genovart Serra (15-02-1911 - 24-07-1991)



**SA  
GERRERIA**  
CERÀMICA SERRA

*Carretera d'Inca  
Tel. 62 01 71*



**LLORENÇ SANS**

Reis Catòlics, 59 4.<sup>1</sup> - 1.<sup>a</sup>  
Telèfon 24 68.74  
Palma de Mallorca

Instal·lacions - Pressuposts  
Reparacions

Instal·lacions BOMBES  
SUMERGIDES

Carrer Casasnovas, 21  
Telèfon 62 06 02  
Santa Maria del Camí



# SASTRE

NO MALTRACTIS  
EL  
TEU CABELL

## PERRUQUERS

*DEMANAU HORA AL TELÈFON: 14 02 44*

*Bisbe Perelló, 4*

*SANTA MARIA*



**BOUTIQUE**

### NOVA GENT

TAMBÉ MODA PER L' HOME  
SANTA MARIA

CADA DUES SETMANES, RENOVACIÓ D'EXISTÈNCIES  
DISSABTES HORABAIXA OBERT

*Bernat de Santa Eugènia, 87 - Tel. 62 01 33*

fusteria \_\_\_\_\_

*Bartomeu Canyelles Rubí*

**TREBALLS DE FUSTERIA  
EN GENERAL**

*Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80*

**VIVERS  
SANTA  
MARIA**

EST 1117



Carretera de Bunyola, Km. 1

Telèfon 14 00 41



# CASA DE LA VILA

## APROVADA UNA ORDENANÇA CONTRA RENOUS I MOLÈSTIES

Entre els punts tractats a la sessió plenària celebrada dia 11 de juliol destaca sense cap dubte l'aprovació d'una ordenança municipal «de protecció del medi ambient i convivència ciutadana». Aquest és un tema que darrerament preocupa importants sectors de la població santamariera, ja que la poliferació de bars nocturns que s'ha donat a aquests darrers anys, ha fet que els molts de veïns estiguin molestats pels renous, ja sigui dels que surten directament dels bars, ja sigui els que han portat indirectament, ja que són moltes les colles de joves que tenen pocs miraments a l'hora de respectar el son dels altres en sortir dels bars i transitar pels carrers, ja sigui a peu, en cotxe o en moto.

D'acord amb la nova ordenança «no es podrà produir cap renou ni vibració evitable que trascendeixi al medi ambient exterior o dins de l'interior d'habitatges i locals en general que sobrepassin els nivells sonors o de vibracions màxims permesos per la Normativa de la Comunitat Autònoma». L'ordenança assenyalava les limitacions als renous a què s'hauràn d'atendre els distints locals i instal·lacions, tant indústries, comerços o bars, com els habitatges particular. Pel que fa als bars, especifica que no es podran instal·lar altaveus a l'exterior dels locals. L'única limitació precisa de renous que estableix l'ordenança és la referent a la d'aparells de música, que no podran transmetre a altres locals o a l'exterior renous superiors als 25 dBA. Això és vàlid tant pels equips de música i televisors de locals públics com de domicilis particulars.

Pel que fa a convivència ciutadana i protecció del medi ambient, a l'ordenança es fa responsable als propietaris dels bars del «bon ordre» dins l'establiment. També es dicten una sèrie de normes que afecten els vehicles, els animals domèstics, o els danys causats a instal·lacions públiques.

## PADRÓ D'HABITANTS

El plenari també va aprovar les dades resultants de la passada revisió del padró municipal d'habitants. D'acord amb aquesta revisió la població de Santa Maria del Camí a dia 1 de març era de 3.979 habitants, mentre que l'any passat era de 4.186. Així, per tant, amb la confecció del nou padró han «desaparegut» 207 santamariers, bé perquè el padró anterior estava inflat, bé perquè l'actual no estigui ben acabat.

## SANEJAMENT

El plenari va aprovar amb els vots del PSM sol·licitar al Consell Insular cooperació tècnica per a la redacció del projecte de sanejament del nostre terme municipal, així com facultar el batle per a realitzar les tramitacions necessàries per a l'execució d'aquest acord. El PP hi va votar en contra, fent constar que no era contra la sol·licitud d'ajuda, sino contra la manera en què es demana la cooperació al Consell, ja que considerava que l'Ajuntament primer havia de definir les directrius del projecte. El PSM, en canvi, considerà que les directrius ja estaven

marcades a l'avant-projecte existent.

## POLIESPORTIU

Amb caràcter d'urgència es va aprovar el projecte Bàsic del poliesportiu Municipal, ja que la Conselleria de Cultura, Educació i Esports havia enviat un escrit en el que feia saber que si els projectes no arribaven abans del 12 de juliol (el plenari va ser dia 11) suposaria un retard molt gros en la tramitació dels expedients. Es va aprovar amb els vots del PSM, mentre que el PP es va abstenir, després d'haver manifestat que no creia necessari el subterrani previst al projecte.

## EL CAMÍ DE COANEGRA

A la part de precís i preguntes el grup del PP es va interessar per diversos aspectes de les obres de canalització d'aigües al camí de Coanegra, ja que la síquia està destapada i sense senyalització, i el camí en molt mal estat. El batle va comentar els imprevistos que havien sorgit durant la realització del projecte, i va dir que estava en contacte amb la Conselleria d'Obres Públiques per tractar de solucionar els problemes. També va prendre nota (tanta sort! encara que una mica tard) sobre la necessitat de senyalitzar els trams perillosos.

També s'interessà el PP, entre altres temes, sobre la quantitat disponible de la partida de Festes del pressupost després de les darreres despeses. Com que la pregunta no s'havia formulat amb l'antelació suficient, no va poder ser contestada dins la mateixa sessió.

## REUNIÓ DEL PATRONAT HISTÒRIC-ARTÍSTIC

El passat dia 30 de juliol es reuní a la Casa de la Vila el Patronat Històric-Artístic per primer cop després de les darreres eleccions. Per la qual cosa es constituí amb nous membres. La composició actual és: President el Batle Mateu Morro, el regidor de Cultura Joan Serra, la regidora d'Acció Social i Sanitat Francesca Coll, Josep Estarelles pel PP-UM, i la resta són els membres elegits cada quatre anys -ja en duen dos- i són: Tomàs Pizà, Gabriel Salom, Bernat Calafat, Joaquim Morales, Antoni Santandreu, i com a membre nou Guillem Bujosa.

La funció d'aquest patronat ve dictaminada pel que reglamenten les Normes Subsidiàries de Planejament, i es tracta d'assessorar a l'Ajuntament pel que fa a les remodelacions de cases catalogades a protegir a les NN.SS. Per tant, és un òrgan consultiu i assessor, i la seva finalitat es protegir les construccions catalogades, de tal manera que les obres a realitzar no destruïxin el nostre patrimoni històric arquitectònic. Que a Santa Maria no és molt nombrós.

## ELIAS GUITELZON: RODAMON PER FORÇA

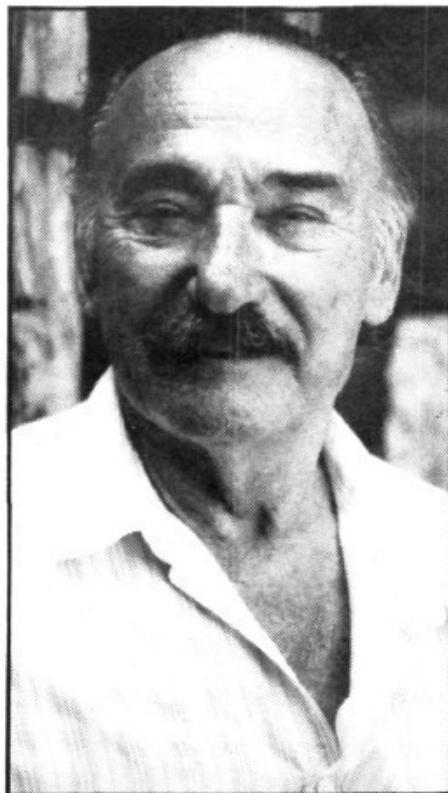
Seriós, reflexiu, sembla una mica cansat. Han estat 73 anys intensos, d'una vida contínuament trasbalsada, sempre amb l'amenaça a l'aguait darrera un cantó. Només a Mallorca trobà la pau, ara fa devers tretze anys, i el repòs suficient després d'una carrera de fugides, viatges, esquivant la repressió injusta de la policia política. Perseguit com un delinqüent, obligat a amargar-se o esfumar-se, com a mínim a dissimular-se, la vida d'aquest argentí d'origen ucraïnà ha estat marcada per la lamentable història política del seu país, del qual va haver de marxar sense possibilitat de triar. Va salvar la vida i amb això hagué de conformar-se, altres no tengueren la mateixa sort.

---

*«Mon pare era un llanterner d'Ucraïna que emigrà cap a l'Argentina l'any 1.914»*

---

Dedicat des de fa anys a l'ofici d'antiquari, regenta a Sta Maria juntament amb la seva dona dos locals a la carretera d'Inca amb un nom graciós: «Mas viejo que mi abuela». Amb aquest antecedent esperàvem trobar un Elias una mica sorneguer i en canvi ens hem trobat amb un home aparentment reposat i seré, que només adiesara deixa veure un rictus semblant a un somris. Parla lentament i ens atreviríem a dir que amb una mica d'amar-



---

*«A Buenos Aires vaig constituir un Comitè d'Ajuda a la república Espanyola»*

---

gura, però donant sempre un testimoni emocionat de fidelitat a les velles idees, aquelles que ja de ben jove el varen comprometre i per les quals més tarda va haver de patir el flagell de la

intolerància.

-Mon pare era un llanterner d'Ucraïna que juntament amb la seva família va emigrar cap a l'Argentina l'any 1.914, just tres anys abans de la Revolució Soviètica. En aquell temps no era com ara, emigrar significava anar-se'n per no tornar pus mai en tota la vida. Mon pare arribà a l'Argentina des d'un país tan remot sense conèixer gens l'idioma i sense tenir-hi parents ni coneguts que el poguessin ajudar. S'instal·là a una província de l'interior, per cert a prop d'una comunitat de mallorquins, i poc temps després marxà a viure a Buenos Aires on vàrem néixer jo i els meus germans excepte el major que havia nascut a Ucraïna. Actualment jo soc el darrer que queda de la família, la darrera que ens ha

---

*«A l'aeroport de Mèxic vaig ser fitxat per la C.I.A.»*

---

deixat va ser la meva germana petita, que per cert va ser una notable pintora. Vaig acabar els meus estudis convertit en Químic Industrial i vaig posar-me a treballar en una empresa. De ben jove havia començat també a militar en el Partit Comunista.

-Què en recordau d'aquesta etapa d'activisme polític?

-Record, per exemple, que vaig constituir a Buenos Aires un comitè d'Ajuda a la República Espanyola. Un company

Estudi  
fotogràfic  
*Llorenç*  
*Frontera*

Plaça Hostals, 44  
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52



CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

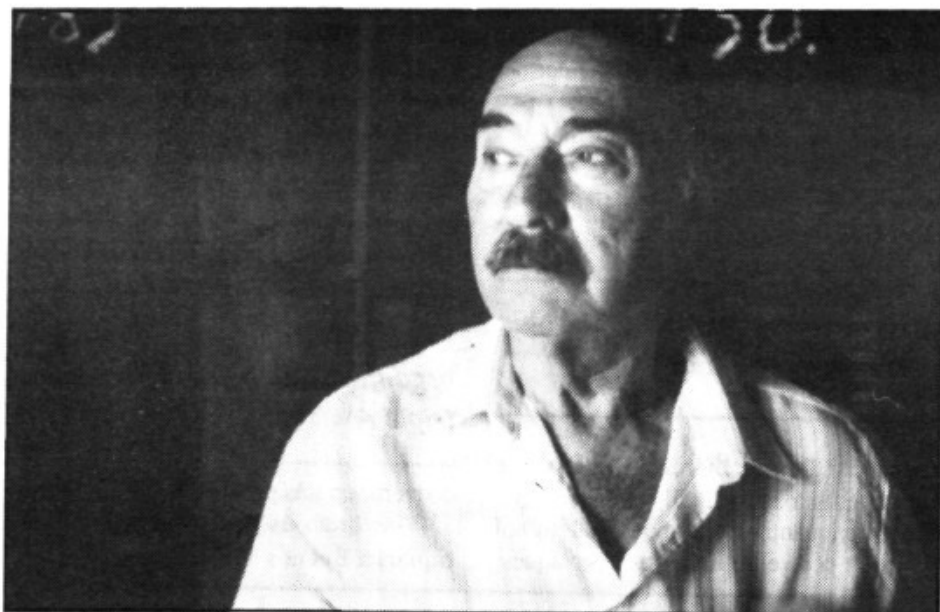


meu de l'escola va venir a Espanya a lluitar al costat de l'Exèrcit Republicà i m'enviava pósters de propaganda amb els quals vaig montar una exposició i amb els doblers obtinguts dels qui la visitaven compràvem material sanitari per a l'Exèrcit Republicà espanyol. Això va tenir com a conseqüència que jo fos objecte de les primeres persecucions per causa política perquè en aquells moments l'Argentina s'alienava amb l'Eix comandat per la feixista alemanya i a les autoritats no els feia gràcia que donàsim suport als republicans espanyols.

**-Quan va començar el vostre periple fugint de la mà negra dels governs autoritaris del vostre país?**

-L'any 62 vaig marxar a Cuba. Portava uns quadres del meu mestre de pintura de Buenos Aires, que era basc, amb la missió d'entregar-los a la Casa de cultura de La Habana. Anar a Cuba no era tan fàcil, aleshores. Vaig anar primer fins al Brasil perquè sabia que s'hi havia de celebrar un encontre internacional entre diversos països de l'àrea entre els quals hi era Cuba i pe sava que podria aprofitar el viatge de retorn de la delegació cubana per arribar al meu destí, però a l'hora de la veritat va resultar que als cubans ni els deixaren baixar de l'avió i no vaig poder anar-me'n amb ells, de manera que vaig tirar cap a Mèxic esperant una oportunitat per agafar un avió cap a Cuba. Mentre durava aquesta espera estava en contacte permanent amb l'Ambaixada Cubana a Mèxic, l'edifici de la qual estava fortament vigilat. Vaig aprofitar la meua curta estada per ordenar la biblioteca de l'ambaixada, con alguns

**«Vaig treballar dos anys a Cuba en funcions de químic industrial per al Govern de la Revolució»**



**«Amb el retorn de Perón al poder vaig pensar en la conveniència d'instal·lar-me a Espanya»**

dies vaig haver de quedar a dormir. Recordo que va coincidir que aquells dies se celebrava l'aniversari de l'intent de desembarc de la Badia de cochinos i els nazis mexicans tiraren bombes fèrides a l'ambaixada. Finalment vaig poder agafar un vol cap a Cuba però se coneix que a l'Aeroport de Mèxic vaig quedar fitxat presumptament per la C.I.A. i la informació del meu viatge a Cuba va quedar enregistrada als arxius policials de què més tard disposava el govern del General Videla. Amb tot, sempre recordaré amb emoció que quan varem ésser dins l'avió la dotzena de passatgers de diferents procedències que viatjàvem cap a Cuba dins l'aparell ens posàrem a cantar La Internacional.

-Us hi quedàreu gaire temps, a

**Cuba?**

-Devers dos anys, durant els quals vaig treballar com a químic industrial pe al govern de la Revolució en una fàbrica dedicada a la obtenció del mineral del níquel. Allà hi treballaven devers cinc mil obrers i una vegada ens va venir a visitar na Dolores Ibarruri «La Pasionaria» i també el «Che» Guevara, que aleshores era el ministre d'Indústria, amb el qual vaig tenir la oportunitat de compartir una llarga conversa.

**-Quina impressió us va fer la personalitat del «Che»?**

-Em va impressionar sobretot la seva forma d'expressar-se, d'una simplicitat i una força extraordinàries. Quan dirigia la paraula a aquells obrers la majoria de la qual eren homes sense cap cultura feia

**«Vaig tenir oportunitat de conversar una bona estona amb el «Che» Guevara»**

## **+** CLÍNICA VETERINÀRIA

**MARTA PLA I DALMAU**  
MANESCAL  
Col. 418

**De dilluns a divendres:**  
De 9 a 13 h. i de  
16 a 20 h.  
**Dissabtes:**  
De 9 a 13 h.

**Urgències 24 h.:**  
**TEL. 28 13 13**  
(Angel 24)  
Sol·licitar el BUSCA 2.300  
del Dr. OLIVER

C/. Bernat de Santa Eugènia, 17, baixos, local 5 - Tel. 14 05 11  
**SANTA MARIA**

Neteja de pous negres

# *Pastor*

Tels. 62 04 49 - 62 08 47  
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1ª.

Santa Maria

que tots l'entenguessin i l'estimassin. Era un home que es ficava dins el cor de les persones.

**-Tornàreu després a l'Argentina?**

-Sí. Primer vaig passar per Espanya i després vaig arribar a l'Uruguai. Tota aquesta voltera era una mica per despi-

---

*«Un capellà m'aconsellà de venir a Mallorca, i aquí estam»*

---

tar, sabeu? Des de l'Uruguai vaig passar a l'Argentina en vaixell aprofitant que una gran quantitat d'aficionats al futbol viatjaven per veure un partit i per aquest

motiu no hi havia tant de control a la frontera. Però un cop vaig ésser a Buenos Aires no vaig anar a viure a ca-meva sinó a ca un amic, per motius de seguretat personal. Va ser aleshores que vaig obrir una tenda d'antiguitats. A mi sempre m'havia agradat arreplegar objectes vells i aprofitant aquesta afició la vaig

---

*«Vaig sobre amenaces de la organització terrorista de la triple A».*

---

convertir en una professió.

**-Fins quan us dedicàreu a fer d'antiquari a Buenos Aires?**

-Amb el retorn al poder del general Perón em vaig ensumar tot d'una que la situació política es complicaria, per això aprofitant que vaig ser convidat a participar en una exposició internacional d'antiquaris que s'havia de celebrar a Madrid vaig carregar dos «containers» de mercaderia i vaig travessar l'Atlàntic per veure com estava el panorama per Espanya en vistes a instal·lar-m'hi en el cas probable de que les coses es posassin malament a l'Argentina. Vaig viatjar una mica per la península buscant un bon lloc per a quedar-m'hi. Finalment, com que per a obrir el negoci necessitava documentació espanyola, vaig associar-me amb un parent i vaig posar una botiga d'antiguitats a Madrid. Però la capital no m'acabava d'agradar. En certa ocasió un capellà em va fer propaganda de Mallorca com a un lloc tranquil on instal·lar-se. Vaig venir, me va agradar i aquí estic.

---

*«Fan mala propaganda del règim cubà però allà la gent viu, en canvi al Perú es moren del còlera»*

---

**-Com va ser que pegàreu a Sta Maria?**

-Buscant un lloc agradable on viure vaig comprar la caseta de la vinya vella de Son Seguí, que no estava en bones condicions, amb la idea de restaurar-la i viure allà. Jo tot sol la vaig arreglar i mentres tant vivia a Can Carol. Cada matí anava a la vinya vella amb una motocicleta que tenia. Quan vaig tenir llesta la teulada, vaig decidir de tornar a l'Argentina amb la intenció de liquidar els meus interessos allà per després tornar definitivament a Mallorca. Però... ai, las! Justament es donà la coincidència de que vaig arribar a Buenos Aires el 26 de Març, el mateix dia del cop d'estat d'en Videla i a l'aeroport es prenién fotografies de tothom que entrava a dins el país. La conseqüència més immediata va ser que vaig rebre una amenaça de la A.A.A. (Asociació Anticomunista Argentina). Em demanaven 50.000 dòlars per obtenir el passaport que jo tenia caducat i que per tant necessitava renovar. Eren uns moments en què la repressió exercida des de l'estat estava en el seu punt més àlgid tot i que ja feia estona que havia començat i s'havia intensificat amb l'arribada al poder de López Rega, un siniestre personatge. Aleshores la or-

# AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMI

\*\*\*

SERVEI MUNICIPAL DE CULTURA

\*\*\*

## CURS D'INTERPRETACIO TEATRAL

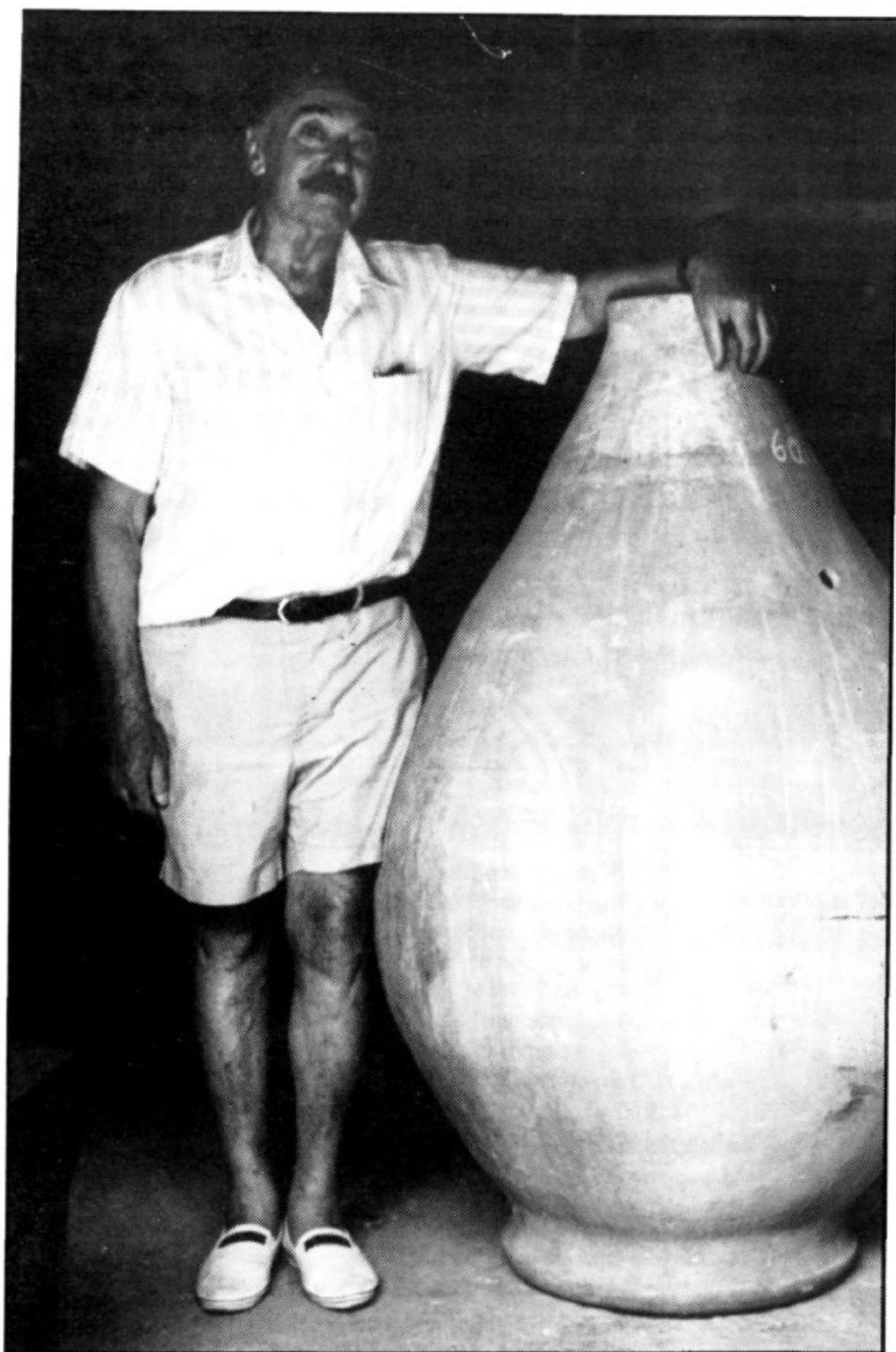
DEL 12 AL 23 D'AGOST

informació i matrícula: Casa de la Vila

fins dia 12 d'agost

**PLACES LIMITADES!**





*«Voldria que els nostres fills no haguessin d'emigrar com nosaltres»*

ganització terrorista «Montoneros» havia passat a la legalitat, circumstància que aprofitaren per matar encara més gent. Un dia un policia va passar a buscar-me per casa, però per sort no m'hi va trobar. Per evitar que em trobassin ja no hi vaig tornar, per casa. Juntament amb la meua dona, amb qui m'havia casat feia poc, vàrem poder passar al Brasil i allà vaig

*«El marxisme no va desaparèixer en dos dies, com pretenen alguns»*

poder obtenir un passaport per tornar a Mallorca. Vàrem fer el trajecte en vaixell, primer tocàrem a Lisboa, després a Barcelona i finalment a Mallorca. De llevoances a ençà residim aquí amb els nostres dos fills.

**-Quan va ser que arribàreu?**

-Va coincidir amb la transició política espanyola cap a la democràcia. Encara

no s'havia fet el referèndum sobre la Constitució.

**-Ja no pensau tornar a l'Argentina?**

-No. Els nostres fills ja són ben mallorquins i és aquí que volem que tinguin arrels. Hem volgut que rebin la seva educació en llengua catalana i que parlin en mallorquí. Volem que estiguin perfectament integrats en aquesta terra i que mai es vegin obligats a haver d'emigrar com hem hagut de fer noltros i com varen haver de fer els nostres pares. És molt trist haver d'abandonar el teu país per força. No volem que els nostres fills hagin de passar per aquesta amargura.

*«M'he estimat més enterrar certes coses, oblidar per no angoixar-me, per no emmalaltir»*

**-I de les velles idees què se n'ha fet?**

-S'equivoquen els qui es pensen que el marxisme es pot morir i desaparèixer en un instant. No em sembla correcte la mala propaganda que es vol fer del règim cubà. Precisament Cuba encara aguanta, allà la gent té uns serveis socials de franc, com la sanitat o l'ensenyament, en canvi als països capitalistes de Sudamèrica la gent passa més fam i basta veure com al Perú encara han de suportar en aquestes altures una epidèmia de còlera. A la Unió Soviètica i a l'Alemanya de l'Est la població s'ha deixat enlluernar pel consumisme capitalista, però més trist ha estat per a ells comprovar que les meravelles els mostradors s'han de conformar de mirar-les perquè no tenen doblers per comprar-les. A la Unió soviètica em sembla que si seguien per aquest camí tornaran a una societat socialment tan endarrerida com a l'època dels Tsars.

**-I de l'Argentina, què se'n farà?**

-Malament la veig. Necessitarà molts d'anys per recobrar-se, l'Argentina i els altres països de Sudamèrica. No podran reviure fins que l'hemisferi Nord decideix de bon de veres de ser solidari i donar ajuda, cosa que per ara no sembla probable.

**-Per acabar, Elias, què sentiu quan mirau enrera?**

-En el meu cas és millor no mirar gaire enrera. M'he estimat més enterrar certes coses, oblidar per tal de no angoixar-me, de no emmalaltir.

Text: Joan Serra Mercadal

Fotos: Rafel Pizà Ordinas

# ON LI PEGAM?

Abandonam «Metrópolis» dintre de la butxaca d'aquell desconegut i no sabem de cap on ens durà, emperò...

- Ostres!
- Què passa?
- Avui és dia 20 de Juliol
- I qué?
- Doncs que avui és la festa de «Santa Margalida»
- Idó essent dissabte hi haurà molta de marxa, no?
- Crec que sí...
- Eh!, el desconegut es dirigeix de cap a sa Plaça Nova,
- I què?, ja és molt tard...
- Doncs escolta...
- És música, vol dir que encara hi ha grups que actuen
- Sí, ja n'han actuat un parell i aquest són els darrers
- He sentit que deien que ahir hi va haver molta de marxa, si, el de «Canyamel» ho varen fer molt bé, i varen fer moure sa gent
- Avui hi ha un grup nacionalista
- Sí, d'aquells que actuen i canten en mallorquí
- Sí, d'aquells que actuen mentre la gent balla i bota envoltant una senyera.
- Com es diuen?
- Es diuen «OCULTS»
- Aquells que abans es deien «Ocultos» i que ara han aprofitat un poc el moviment nacionalista?
- Si els mateixos, emperò a segons quins llocs ja hi cantàven en mallorquí
- A on?
- A Campanet, per exemple...
- Tens tota sa raó,
- Eh! mira quina marxa que duu la gent
- Sí, s'ho passa molt bé...
- Aaaaah!
- Ja som dins el calaix
- Al manco estam juntes... Però quin calaix és aquest?
- Apa, ara l'obren... Guaita, guaita...
- És el Bar de la festa
- Aaaaah!
- Ja ens tornen treure...
- De qui és aquesta butxaca?
- Espera, tal vegada sentírem qualque cosa...
- Ara que ja ha acabat la festa, podríem anar a qualque lloc,
- Sí, a on?

**Joan i Maria**

**PERRUQUERS**

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

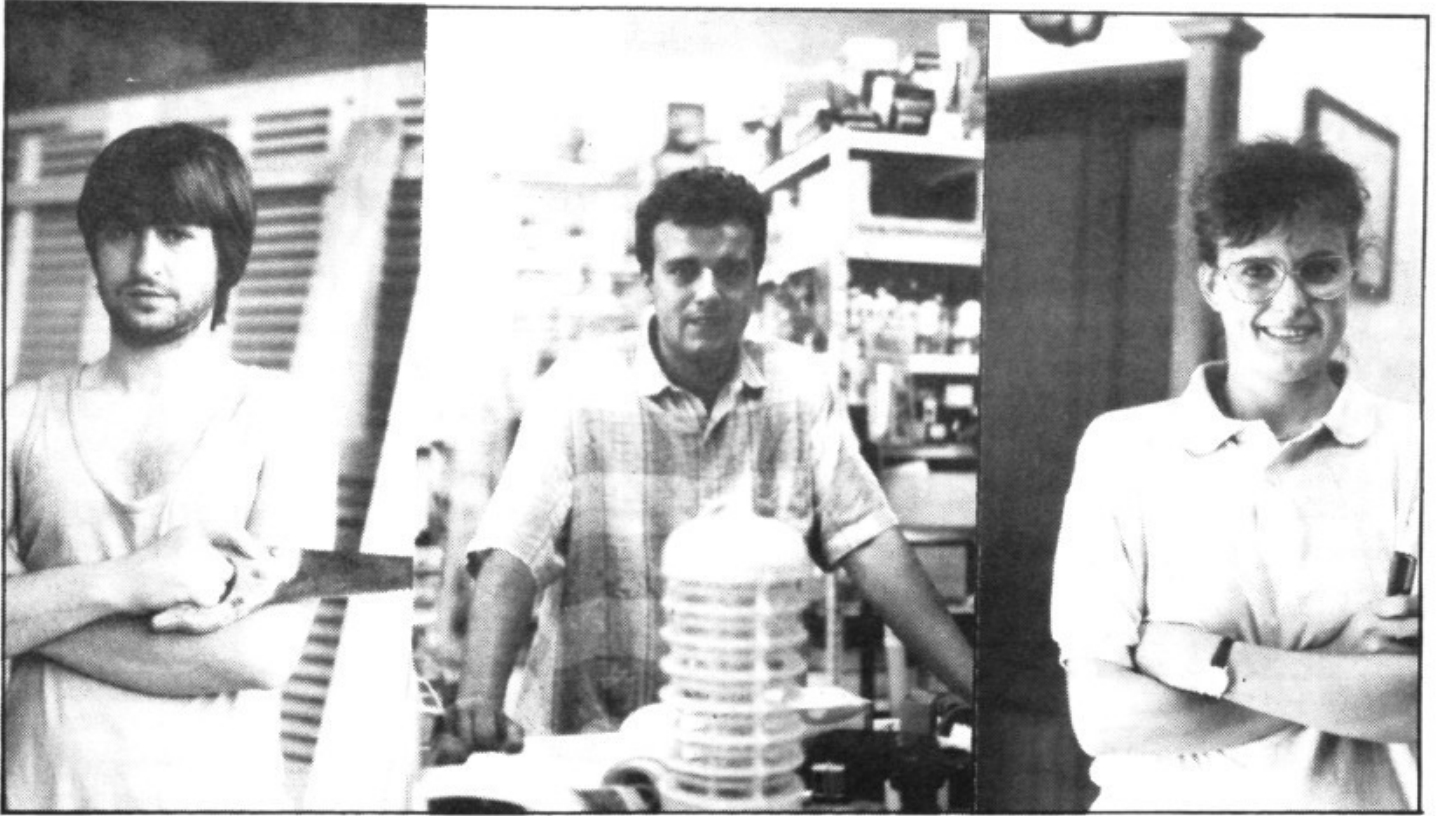


- No ho sé...
- Tal vegada als Hostals, hi hagi qualque Pub obert.
- Hi deuen estar tots...supòs.
- Has pogut saber qui eren?
- No no els conec,
- Ens dugueren de cap als Hostals....
- On som?
- Pel foradí que hi ha aquí, crec que he vist una piscina
- I jo veig una escala
- Sí, també la veig, però hauríem de canviar la barana, no ho trobes?
- No és gaire segura aquesta....
- No és que no sigui segura, és que quasi, quasi cau.
- La barra a fora
- Mira quina terrassa, és molt grossa
- I pareix que s'hi està bé.
- A l'estiu és molt còmode trobar una terrassa per beure, estar amb els amics, parlar un poc de tot
- Aquí si estaria bé, si no hi hagués un problema...
- Quin problema hi veus?
- Dons que hi fa un poc de pudor
- Filla meva, això no només és a aquest Bar, això es per tota Santa Maria
- Es clar, tens tota la raó, a Santa Maria amb aquesta pudor que fa a les granges, i que arriba fins el poble no s'hi pot estar.
- Al manco, ara he sabut que s'hi comencen a fer coses.
- Ah, si?
- Crec que hi han intervengut...
- Eh!
- qué passa?
- Ens tornam a moure...
- JA VEUREM, si ens quedarem aquí per saber on som, o, si ens mourem de cap a una altra banda, JA ho veurem ON LI PEGAM?...

DUES-CENTES



# JOVES EMPRENIDORS



Tots sabem que Santa Maria és un lloc amb un número important de negocis. Però el que crida l'atenció és que molts d'ells són de propietaris bastant joves des de 20 a 28 anys. Aquest fet ens ha motivat a cercar les circumstàncies que envolten la seva feina.

Abans de res detallam quins són els negocis:

Bars:

- Obac
- S'Avenc  
Estudis Fotogràfics
- Llorenç Frontera
- S'Arc  
Comerços
- C'an Xic
- Motos Santa Maria
- Passatemps  
Altres
- Can Blanco (Forn, Pastisseria)
- Es Roure (Gimnàs)
- Gabriel Canyelles (Fusteria)
- Margalida Colom (PERRUQUERIA)

Per tal de conèixer de més a prop el món d'aquesta gent, vàrem optar per parlar amb alguns d'ells, donada la dificultat de posar-nos en contacte amb tots.

Sense cap dubte quan un és més jove té un mèrit especial afrontar la problemàtica que suposa dur endavant una petita empresa.

Un dels inconvenients, com explica Gabriel Canyelles, és la manca de doblers per muntar i mantenir el negoci. Al principi la gent, els proveïdors, inclús els bancs desconfien de la teva capacitat i **més que mal has de demostrar que vals.**

En Rafel de Can Xic considera que va bé ésser jove però no massa, perquè perds els anys més bons de la teva vida. **Vulguis o no, no pots fer el que fa la gent de la teva edat, ja que tens més responsabilitats i hi has de dedicar molt de temps.** Inclús els pocs moments

que tens lliures és difícil desconnectar.

Ara bé, ésser jove també té certes avantatges. Com ens va dir na Margalida Colom, no estàs tan condicionat per les responsabilitats familiars i això et dona una seguretat, a més els pares et donen suport econòmic i moral. Per altra banda tens la confiança de la gent jove.

**A n'aquesta edat estàs més animat, ets emprenedor, intentes superar-te a tu mateix.**

També tens l'avantatge, donat que hi ha molt de temps per endavant de poder treure més el profit al negoci.

Així mateix parlàvem amb ells de les aptituds que requereix la seva feina. El més important és que t'agradi, però no basta, has d'ésser feiner i t'has de moure molt, com deixa ben clar en Rafel de C'an Xic.

Cal conèixer el caràcter dels teus clients, els has de saber dur, però també t'has de deixar dur per ells, i qualque vegada saber fer bona cara apesat de no tenir-ne ganes, en poques paraules «mimar» el client.

Es convenient tenir una personalitat oberta, ésser amable i simpàtic.

Es evident que tenir un establiment obert al públic és una manera de conèixer la gent, el que et permet enriquir-te personalment.

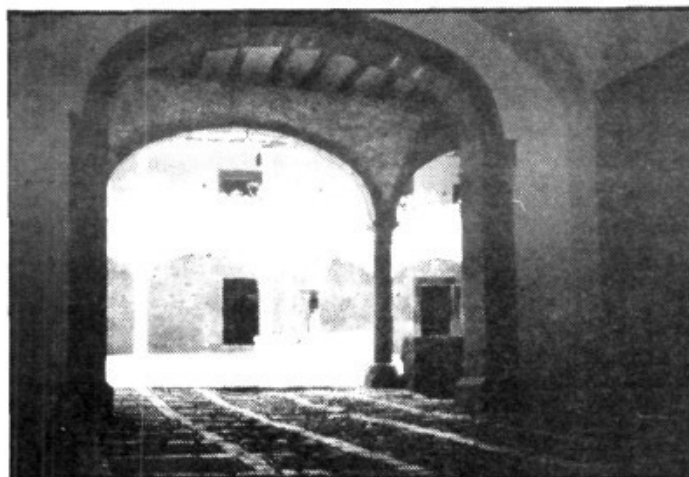
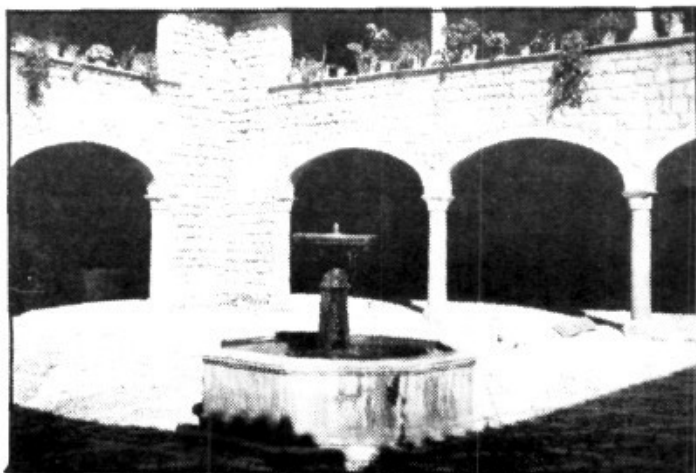
Ens comentaren que l'actitud de la gent fins i tot canvia segons els temps que fa.

Els vàrem plantejar l'alternativa d'instal·lar el negoci a ciutat o al poble. Consideren que a Palma hi ha més competència. A un poble et pots donar a conèixer més fàcilment. No obstant també tens alguns inconvenients. En concret als comerços els clients es veuen com a més obligats a comprar i això a la llarga pot perjudicar. A Palma tenen un horari establert i la gent el respecta; als pobles no és fàcil.

Els joves entrevistats coincideixen en que la gent de Santa Maria ha confiat en ells i els seus negocis han tengut una bona acollida.

A.S y A. M.

## FORMACIÓ DE SON TORRELLA (i 2)



Entre tant, D<sup>a</sup> Violant, la filla del testador D. Jaume Arnau Torrella, esposa de Guillem de de Puigdorfila, havia posat un plet contra la herència del seu pare. Durà un grapat d'anys, però a la fi obtingué sentència son favor, de la Real Audiència de Mallorca, la qual fou confirmada pel Consell Suprem d'Aragó. Finalment dia 24 de Novembre de 1612 a instància d'Arnau de Puigdorfila i Torrella, fill de D<sup>a</sup> Violant, se posà a pública subastació la finca de Coanegra. La subasta durà uns set mesos, i se vené dia 6 de juny de 1613 a la mateixa senyora D<sup>a</sup> Violant per mil lliures de renda i tres mil de contat, i acaba el document: «Que por renunciación del usufruto que hizo Inés de Mas en favor del canónigo Hugo de Palou, se hizo «hula subsistente causa», o por lo menos si la tuvo de principio, vino a perecer, por lo créditos que contra los créditos de la herencia se adjudicaron a la dicha Violante, por los cuales hizo vender el predio de Coanegra... i se acabase por los dichos pleitos y adjudicación de créditos, es cierto que la dicha obligación de satisfacer el elevado gravamen al Hospital General, quedó extinguido.

«No cabe duda que D<sup>a</sup> Violante fue mujer de gran entereza y mucha inteligencia», afegeix D. Joan Vich Salom, i acaba dient: «Fou una anemorada de Coanegra o Son Torrella». Porem afegir que fou en Son temps que els documents començaren a dir el nom de Son Torrella a la possessió, i és de presumir que fou la pròpia D<sup>a</sup> Vilat la qui le hi donà, per recordança dels seus antecessors els Torrella, com també per diferenciar-la dels altres territoris de l'opulenta herència familiar, que eren els Alfonso Torrella.

Fou hereu de dita senyora son net Miquel Miralles i Torrella, el qual passats bastants anys posà en venda Son Torrella. Era dins la data de 1670. Al saber-lo l'Ajuntament de Santa Maria del Camí, se reuní el consell municipal el 29 de juny de dit any. Era batle D. Andreu Canyelles de Terrades, i se proposa per un dels jurats: «Son Torrella se ven, veigin vosses mercès si son de parer que la comprem; lo qual fou conclús i deter-

minant per tot lo sobre dit consell que los jurats la compren». Encara se insistí en la sessió dels 28 de setembre del mateix any i diu el llibre de consells: «Lo per que havem fet ajuntar a vosses mercès és que Son Torrella és a unes vint i una mil lliures, i nosaltres trobam que los jurats convendria que prenguessen un junt cada un i que digan a Son Torrella fins allí ahont apareixerà.» Però no pogué el concell municipal compatir amb el seu adversari D. Francesc Cotoner. «Al cap i a la fi la possessió que desde la conquesta havia estada sempre d'uns o altres Torrella, camvia definitivament de mans, i el nou postor dels Cotoners se la queda per 27.000 lliures». Això ho escrigué D. Joan Vich, en son llibre «Son Torrella de Santa Maria».

El comprador Sr. Francesc Cotoner firmà l'escriptura de adquisició de la gran finca a la curia del batle el 9 de setembre de 1670, va escriure el Paborde Jaume en les seves notes. Els Cotoners eren a les hores els nobles més rics de Mallorca. La seva importància familiar també la més notable, basta dir que els germans D. Rafel i D. Nicolau foren Grans Mestres de la Orda Soberana de Malta i varen ésser els que feren edificar l'imponent casal que ara porem admirar de Son Torrella, tal volta el més important de Mallorca.

Durant el segle actual la gran finca s'establí. Se veneral parcel·les del territori i quedaren unes quantes per la possessió. Per tant actualment és una petita mostra de lo que va ésser temps arrera, però se conserva l'imponent casalicí que treballaren en la planificació artistes italians que deixaren una valuosa obra de gran mèrits artístic.

Durant el segle actual, a partir de l'any 1920 més o manco, s'establí dita possessió i se fraccionà a parcel·les, reservant unes poques revoltant les cases predials que quedaren per posar en venda juntament amb elles. Adquirí dit conjunt de trossos de terra amb el gran casal un senyor estranger. Ara ho posseex són fill don Joselin Hilgart, hon hi passa unes temporades anuals.

## PEP SANSÓ BESTARD «COSTURER» L'AFECCIÓ PER LA PERRUQUERIA I LA MÚSICA

En Pep Salom «Es Costurer» és una persona coneguda de tots, durant uns quaranta anys ha sellat les quinieles, i tenia una de les poques -sino l'única- perruqueria mixta del poble, això sí, amb una sala per a dones i una per a homes. Ara ja ha complert els setanta anys, i ja fa cinc anys que està jubilat. Tancà les portes l'any 1.986, passant el sellat de quinieles a l'estanc del carrer llarg.

Neix l'any vint a Santa Maria del Camí, fill de pare mestre d'obres, que els capvespres dels feiners, dissabtes i diumenges al matí tenia una barberia. Ja de petit, amb uns set anys enfilat sobre un caixonet, fent espuma i ensabonant els homes. Anà a escola a Can Capó fins acabar el que en deien estudis primaris -dotze anys-, va tenir l'opunitat d'estudiar el batxiller -car era un bon estudiant-, però el seu pare preferia que fes de barber. Així fou, encara que els vespres anà a classes particulars durant uns quants anys.

Dues són les passions d'en Pep, una el món de la perruqueria, l'altra el de la música -formà part del grup o orquestra «Estrellas Azules»-. Encara que en podem afegir una de tercera, una afecció pel futbol, em confessa que un dels seus sommis d'infància era ser un futbolista, jugà al futbol com tota l'al.lotea de la dècada dels anys vint i trenta. A aquells anys els esports per excel.lència eren el futbol, el ciclisme i les corre-gudes a peu.

Pep començà al món els barbers gairebé abans de saber llegir i escriure i d'anar a escola. Són, doncs, uns cinquanta anys de desenvolupar aquest ofici, mig art mig tècnica.

La barberia del seu pare no era rústica, sino que al contrari acollidora, un poc diferent de la rusticitat, senzillesa i utilitarietat que s'usava aleshores. Era una sala espaiosa, amb dues cadires giratòries de fusta i reixeta -ara, em comenta que tornen s'usar, ja deim en mallorquí «No hi ha temps que no torn»-, mirall, mobles, rentador, un sofà per esperar que s'anomenava tomana, i un llum de carburo, degut a que molt sovint se n'anava la llum o disminuïa ferm la seva intensitat. Parlam de la barberia dels anys vint i inicis del trenta, hi havia uns cinc o sis barbers al poble i sols un d'ells tot lo dia, i no hi havia cap perruqueria de dones. Llavors la dona no podia acudir a arreglar-se el cabell fora de casa als pobles -a Palma ja sí-, era una cosa molt mal vista, la pressió social i els costums no ho concebien. I els homes anaven a la barberia a afaitar-se i a tallar-se el cabell, curt al clotell i cap a d'alt, i clenxa cap a un costat, i el pentinat de les dones el típic mallorquí amb la llarga trunyel·la. Pel que fa als infants ben curt per tot -gairebé al zero- i una mica de puput al davant, les nines amb les trunyel·les o coes.

Segons recorda en Pep fou



L'any 1.939, quan feia la instrucció per anar al Fronte

devers l'any 1.935 quan dues dones santamarieres obriren cada una d'elles una perruqueria de dones, seguint la tònica i costum de Ciutat, la qual cosa causà un autèntic impacte. L'immobilisme, els costums arrelats de «la dona s'arregla ella a ca seva», així el fet d'anar-hi no estava massa ben vist. Però les al.lotes joves hi acudiren, amb les enfadades dels seus progenitors, els típics i tòpics enfrontaments intergeneracionals sempre han existit, però

els dies passen i poc a poc certes concepcions van canviant. Dos o tres anys després, quan en Pep té uns desset anys, amplia i remodela la perruqueria, fent una sala per a dones i una per a homes, les dones joves hi començaren a acudir, ell pensa degut a que la seva mare l'ajudava, i així les mares de les joves no es malfiaven ni impacientaven. Per aprendre perruqueria de dones, feu el mossatge durant dos anys a Palma, cercant un bon Mestre. Una bona forma





L'any 1942, les «Estrellas Azules»: Joan Segura, Joan Calafat, Josep Salom, Andreu Creus, Joan Ramis, Pep Salom -asseguts amb un llaüt- i la vocalista Maria Segura

d'aprendre l'ofici, aleshores no hi havia Acadèmies ni Formació Professional al respecte.

Un o dos anys després, encara en plena Guerra Civil, s'hagué d'incorporar a files, després d'uns mesos d'instrucció, i ja s'havia d'embarcar cap al Frente. Pep recorda que estant la companyia ja al moll, es rebé el parte del Generalísimo, la guerra -més incívica i cruel de la recent història- havia acabat. Feu uns tres anys de servici, que compatibilitzava amb la feina de perruquer, anava i venia -com tots els santamariers- de Palma en Bicicleta.

Ja a la dècada dels quaranta, en Pep es pren amb molta devoció i interès la feina de perruqueria, va a concursos i certamens nacionals a Madrid i Barcelona, provincials a Palma. Es subscriu a revistes nacionals i una de París sobre perruqueria, veia talls i pentinats, que era impensable fer al poble, eren dos móns totalment diferents, m'afegeix, ara les distàncies i diferències s'han reduït. Ja tenia eixugador petit de casco de peu, que

es podia transportar de cadira a cadira. Es feien ondulacions als cabells de les dones amb unes estanelles en calent, el sistema Marcel. Les joves saben el que volen i demanen al perruquer. Al contrari els joves hi van un poc segons, no volen res en concret i ell els comença a orientar. Ja dins els cinquanta els homes i els infants ja no duen els cabells tan curts, i s'usen els pentinats cap enrera, mostrant el front. Les dones amb les primeres permanents, ja amb

«rulos» -i l'eixugador butaca-, els tints.

Als seixanta, segueixen les variacions segons modes, i les dones duen els cabells més recollits, amb monyos, s'usa als homes el «flequillo». Les dones seguint revistes del «corazón», demanen pentinats i talls concrets. I finals de la dècada i inicis dels setanta, l'època «ye-ye», els Beatles amb les seves «melenes», els joves duen els cabells llargs -conflictes paresfills- i força patilles, i les



El dia de la Fira santamariera de 1944, d'esquerra a dreta, Pep Salom, Joan Vich, els seus pares, Margalida Pericàs i Andreu Serra

joves talls de tot tipus i cabells llargs i amollats. Enfilant els vuitanta ja hi ha molts d'estils, moltes formes de tallar els cabells, i els joves ja demanen -més segurs- quin pentinat o tall volen. Pep em confessa sincer, que els deu darrers anys que feu de perruquer -sobretot del 1980-86- fou quan realment disfrutà més, la imaginació i la creativitat del perruquer eren indispensables.

Actualment veu que la manera de dur els cabells de la gent, segueix les revistes que ell mirava els anys 1965-70, amb les diferències i matisos precisos d'ara, i és que sempre les modes s'en van però tornen anys després un poc modificades.

No en cap ni un brí de buble, en Pep ha estat un perruquer d'homes i de dones vocacional, que ha disfrutat de fer aquesta feina, perquè l'ha feta amb passió i entrega.

## EL SELLAT DE LES QUINIELES

L'altra feina que ha fet des del 1946 fins al 1986, és el sellat de les apostes mútues o quinieles, que si ell no recorda malament es crearen els 1944. Durant aquests quaranta anys ha canviat el format de la quiniela, o també hi ha ara el quinielón, però l'1x2 no s'altera. Al llarg d'aquests anys ha donat molts de premis, però grossos dos, es pensa que entre el 1960-65, un de gairebé un milió i l'altre d'un milió i busques. Al mateix temps venia l'Última Hora, la Hoja del Lunes, i també Coanegra. Jo li dic que els anys passen, Coanegra pel setembre farà deu anys, que no són pocs. Diu que les quinieles li permetien estar en contacte amb el futbol, una de les seves altres passions. Em conta que un fill d'un tinent que fou el Comandant del «Puesto» de la Guàrdia Civil al poble, un tal Josep

Lluís Riera que arribà a ser Internacional, i havia iniciat la seva carrera futbolística al Club de Fútbol Santa Maria. M'afirma, primer el Santa Maria, llavors el Mallorca -des de que està jubilat n'és soci- i dels grans del Real Madrid.

## LA MÚSICA I LES «ESTRELLAS AZULES»

La darrera gran afecció de Pep és la música, té diversos aparells de reproducció, un d'ells de manivela. I encara adesiara toca el llaüt. Li agrada la música de ball, la moderna un poc i la clàssica del pretenents, pel nòm de Maria, per les Verges, etc. Tenien uns divuit anys, passen els anys i s'animen, nèixen les «Estrellas Azules» l'any 1.942.

Aquest grup inicialment estava compost per Josep Salom, Joan Calafat, Joan i Maria Segura -els cèlebres balladors del Salero Típic de Fontanella-, Andreu Creus, Joan Ramis i Pep Salom. Tocaven per afecció i de sentit. Eren una orquestra de cordes llaüt, mandolina, guitarres, banjo, violí, acordió i una bateria de jazz. Tocaven als locals de Can Calet, Can Carol i de Can Mig, i algunes vegades a Sa Cabaneta i a Biniali, però sempre a locals tancats. Disposaven d'un petit amplificador. Tenien una bona vocalista femenina. Els membres del grup anaren canviant al llarg dels anys, li sembla

que l'orquestra durà uns cinc anys. Interpretaven música per a ballar, des «passos dobles», tangos, valsos, rumbes, fox-trots ràpids i lents i el que s'anomenava jazz de bateria, em diu que el rock encara no s'havia inventat o no havia arribat a Mallorca. Les «Estrellas Azules» amenitzaren els balls del jovent als salons de Can Calet, de Can Mig i de Can Carol. Reproduïm a aquest número la crònica d'una actuació que feren les «Estrellas Azules» el diumenge 11 de febrer de 1945.

Pep Salom, ha gaudit de treballar de perruquer durant més de cinquanta anys, amb ell em debenat un poc el canvi de costums pel que fa als cabells -tall i pentinat- des dels anys vint als viutanta. El que és segur es que ha viscut i patit aquesta feina, mig art i mig tècnica, que poca relació té ja amb el típic barber dels inicis d'aquest segle. I també ha disfrutat de la música, fou el banjista i llaüt de les «Estrellas Azules», una orquestra local de la dècada dels quaranta, afecció que satisfà tocant encara el llaüt, i sovint escoltant música. I la dèria del futbol, no ha estat futbolista, però l'ha seguit sempre, abans amb el sellat de quinies, i ara com a soci del Mallorca.

En Pep Salom «Costurer», un personatge de la història quotidiana d'aquesta Vila. Mantenirem una llarga conversa amable i pausada asseguts al corral.

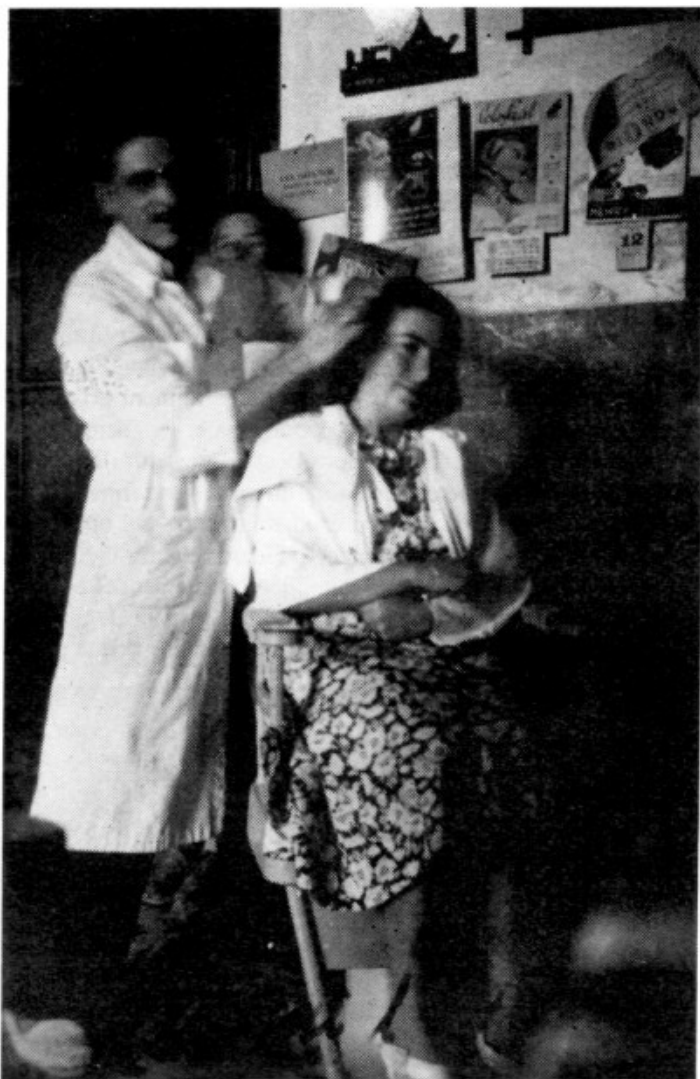
Bernat Calafat i Vich

**Señora... no pierda el tiempo**  
Confíandose a los servicios que le ofrece

Peluqueria **SELOMARD** conseguirá:

Primero... distinguirse por el buen gusto.

Segundo... convencerse de la calidad incomparable,  
Donde Señorita? en Santa Maria - Teléfono, 12  
**Ni lo olvide, ni deje engañarse.**



Arreglant el cabell a la seva dona

# CRÒNICA D'UNA ACTUACIÓ D'«ESTRELLAS AZULES» A SANTA MARIA

En aquesta localitat, el passat diumenge 11 dels corrents així com estava anunciat, reparèixeren al saló de Can Karol amenitzant la vetllada familiar carnavalesca les ESTRELLAS AZULES, agrupació local a base d'instruments de corda, amb la introducció d'acodió i complet jazz band, facilitant d'aquesta forma la bona interpretació de música de jazz i ritme, en els moderns bailables. Conten a més amb una encantadora i simpàtica vocalista, essent no menys hermosos el seu vertader i conegut nom ¡¡ENCARNACIÓ!!

Per ventura amable lector, o curiosa al·loteta que vos interressau per llegir aquesta curiosa croniqueta, que dur per títol «A SANTA MARIA» -interessant onsevulla a simple vista el seu assumpte- acabaràs diguent que la meua descripció és massa exagerada en fanatisme, amb relació a aquells 8 al·lots que componen el grup. Bé, però volent fer resaltar l'objectiu que m'he proposat, m'endins en el terbolí de foc principal, i expòs que, jutjant com d'aprop vaig presenciar l'actuació del diumenge els components de la mencionada agrupació, es superaren tècnicament i moralment, excloent en aquest sentit la seva edat, posició i demés factors que poguessin influir en el seu rendiment. Don més valor als fets i dedusc d'aquestes manifestacions en part, la carència en aquest poble de poder disposar de persona capaç de dirigir i orientar aquells valents i si l'hi ha deu ser obstacle en no dur-se a terme la Divina Providència, prescindint idò d'aquesta completíssima i necessària base, aguantant-se i donant tombs des de la seva fundació, aquests modestos al·lots senzills i minvats en dots muscals i qualitats artístiques, però el seu bon gust i immesurable voluntat supleixen la falta de l'abans indicat.

Durant els darrers anys dels dos que fa que existeixen aquest animós grup la desgràcia ha estat la seva companyera, i la mala sort s'ha apoderat d'ells per si fos poc l'anteriorment expressat en el paràgraf anterior. El primer contratemps el tengueren amb la forçosa ausència de Josep Salom Bestard, tocadore del banjo que per ràpida i inesperada malaltia no va poder formar en el grup durant dos mesos, no sense abans sortejar els obstacles que es presentaven continuament a Joan Segura i Andreu Creus, els dos prestant els deures militars. Solventant el primer entrebanc, es va topar amb la defunció del pare de J. Segura -A.C.S.- i naturalment no tenent substituït i sense poder pres-

## Salón C'an CAROL

SANTA MARIA

Domingo, 11 y Martes, 13

A las 8 y media

## GRANDES BAILES

en los que, tras su reciente reorganización, reaparecera el conjunto musical de la localidad, con su nueva y simpática vocalista ENCARNACION

## ◆ ESTRELLAS AZULES ◆

NOTA. — Será condición indispensable a los socios la presentación del recibo del mes corriente.

## FUTBOL ● CAMPO TERRADES CAMPEONATO

Domingo día 18

## C. D. SANTA MARIA - J. SALLISTA

(2.º de su grupo)

(1.º de su grupo)

### ==== Partido cumbre de la temporada ====

¿Seguirá el SALLISTA, tras este encuentro, manteniéndose imbatido?

¿óii.....!??

cedir de tan bon element, hi va haver forçosa paralizació temporal. Començant a reanimar-se una altra vegada, va abandonar el seu lloc per assumptes familiars la vocalista que es tenia llavors anomenada Isabel, i que dit sigui de pas havia

FUSTERIA  
GABRIEL  
CANYELLES

mobles de cuina i bany  
mobles decoració  
fusteria en general

Carrer Andria, 10. Telèfon 14 02 51



contat les seves actuacions per èxits. Al poc temps A. Creus un altre destacat element era operat d'apendicitis feliçment, tardant en poder actuar bastantes dates. Com que encara estam en ple tobogan descendent, percatat bé lector de la transcendència que va tenir la continuació d'altres no menys importants fets ocorreguts, tan perjudicials per ells: el pare de Miguel, -tocador aquest del llaüid- va morir a juny i a agost deixava d'existir la mare de Joan Calafat -el voluntariós i incansable violinista- ambdós A.C.S.

Quan les circumstàncies ho permeteren, va regnar una altra vegada activitat a la vegada que es va descobrir una estupenda i encantadora animadora, ja mencionada a l'inici d'aquesta narració, essent de cara guapa i expressió viva i alegre. Passaren molt poques dates i Josep Salom Quetglas rei del ritme amb el jazz de la seva propietat, va passar a formar part amb il.lusió de triomfar -aconseguint l'èxit- de la recent i nova orquestra a Palma «BRISAS» deixant el grup una altra vegada hapdicanat, i el que és molt pitjor sense poder contar com el jazz i seguir endavant. Estudiant el problema es va extreure com a resultat, la decissió de continuar i sense reparar esforços ni sacrificis es va anar a la lluita amb la missió de complir la referida determinació, es va trobar un jazz band equipat, i J. Calafat el va comprar; casualment als pocs dies els va sortir un individu anomenat Miguel de Calvià, que va desempenyar el càrrec de jazz-bandista a les mil mevarelles.

Amb gran animació es va reemprende el camí de la reorganització, i recuperats s'anava preparant per actuar en el moment oportú. S'enteraren els directius del C.D. Santa Maria, i entrevistats aquesta i Las Estrellas, es va formular l'acord de reparèixer el darrer diumenge de carnaval.

L'anunci va despertar gran rumor, i a mesura que s'acostava la data, cundia l'expectació en general, essent els desitjos de l'agrupació rehabilitar-se davant el seu públic -difícil a vegades- i agradar. Va augmentar la propaganda i reinava expectació per veure'ls, es coneixia la vàlua dels vells, però hi havia incògnita en els nous.

Respongué el públic en gran quantitat i a l'hora de començar el saló oferia un aspecte bell; entre el nerviosisme imprescindible, executaren la primera peça i s'escoltaren manbelletes a l'acabar-la, desbordant-se l'entusiasme al cantar la vocalista la primera peça -Portuguesaña- i ja avançada la nit s'anava comentant el valor de tots, i el personal estil d'Encarnació en executar la lletra de tangos i fox lentes, igual que la seva gràcia i ritme en els fox ràpids, demostrant gran seguretat en el seu nou lloc. Devora ella brillaren Andreu, Joan i Josep, formant a estones un magnífic quartet i destacant en general del reste del conjunt Juanet el violinista, el jazz bandista, Miquel amb el llaüid i per acabar Joan Ramis, l'entusiaste guitarrista que per desgràcia va actuar -per no descompondre el conjunt- fent poc temps de la mort del seu germà Guillem (A.C.S.)

Una vegada més repetesc, que tocaren molt i bé, superant el que es podia esperar, i no es va escoltar ni una sola protesta, i per fer final diré que el públic es va portà cavalleresc amb ells després de respondre en gran nombre a la propaganda que per aquests s'havia fet, aplaudint frenèticament, compensant tan simpàtica actitud les ESTRELLAS AZULES amb una actuació insuperable, plena d'encerts i que tant va satisfer, aplaudint-les finalment llarg temps a l'acabar l'animat ball a la una de la matinada.

17-2-1945

Un que es va filtrar  
(Pseudònim de Pep Salom Bestard)

Mallorca ets un tresor  
Per tothom molt admirada  
però de carreteres i teulada  
t'han espanyat lo més bó.

Tant de ciment i carreteres  
Mallorca t'han desgraciada  
eres una perla estimada  
de lo guapa que tu eres

Eres perla de sa natura  
per tothom molt estimada  
però per tot encimentada  
t'han espanyat s'hermosura.

Sa riquesa i s'ambició  
han estat es teus contraris  
si te vessin els mallorquins primaris  
víctima de tanta destrucció.

No queden valls ni muntanyes  
ni recó sense construir  
aquell que és mallorquí  
ho du dins ses entranyes.

Mallorca ens ha fuit de ses mans  
espanyant el teu trispol  
enamorats de ses teves platges i sol  
suecs, anglesos i alemanys.

No tenen culpa es estrangers  
per nosaltres molt necessaris  
sinó els parlamentaris  
que manipulen els papers.

Lo que queda conservem  
si estimam sa natura  
record de sa teva hermosura  
per conservar-la tots lluitem.

Rafel Estrelles



**TUENT**  
CUINA MALLORQUINA  
I MEDITERRÀNIA

PARAIRES N° 22  
TELÉFON 718738  
07001 PALMA

# SES VALENTES DONES

A partir d'ara tndrem durant un temps una nova secció titulada «ses valentes dones», i com molt bé indica el seu nom, anirem xerrant amb diverses dones que de qualque manera han lluitat o lluiten per allò que volen.

## JUANA MARIA ROMAN PIÑANA, CAP DE SERVEIS DE PEDIATRIA DE SON DURETA

Fa algun temps que havia sentit xerrar per Santa Maria que hi havia una doctora molt important que feia feina a Son Dureta. Més tard vaig sebre que era família de sa Farmàcia, i aviat vaig veure com amics meus que tenen al·lotets eren atesos per aquesta doctora; emperò així i tot continuava essent una desconeguda per a mi. Ara, quan he tengut sa sort de tenir-la aprop, obrint un despatx de pediatria a Santa Maria, he tengut ocasió de parlar amb ella i conèixer-la d'aprop.

Vàrem quedar que mos veuríem per fer una xerradeta. Quan mos veim, mos acomodam dins es seu despatx blanc, amb un ventilador que mos ajudarà a suportar sa calor d'estiu. És horabaixa, i es sol fa intents d'amagar-se.

No mos n'entemem i ja estam xerrant. És una persona oberta i no fa falta fer-li preguntes, te xerra amb tanta d'il·lusió que te transporta a es seu llarg i aprofitat camí recorregut, des que, de molt joveneta, va decidir que volia ésser metgessa.



L'any 54 començaria sa carrera, en uns moments que no eren gens fàcils per a una dona ésser metgessa, o simplement estudiant de qualsevol altra carrera universitària. Entre dos-cents homes hi havia sis dones, entre elles sa futura doctora Roman. Mentre estudiava va fer unes oposicions per a ésser alumna

interna, això suposava estar ja més aprop de sa medicina, començar a fer guàrdies amb metges que davant camí. Això era molt important i ella ho sabia, per això va treure es número un. Aquí va ser quan per primera vegada topava amb sos problemes per ésser dona. S'Hospital on feien feina ho duien es doctors i ses

monges. Quan varen veure una dona fent guàrdies, fos de nit o dia, acostumats a que es metges fossin homes, no ho admittien. Ses monges pensaven que arribar allà una dona suposaria «un bordell».

«me costà una nit de pensar-hi, i vaig decidir que tots es sacrificis d'estudiar com ho estava fent se m'esfuma-

**MARTÍ CANYELLES**

**VENDA D'AUTOMÒBILS NOUS  
I D'OCASIÓ DE TOTES LES MARQUES  
SANTA MARIA DEL CAMÍ Tel. 62 06 74**

**PROFESSORA D'EGB  
amb deu anys d'experiència imparteix  
CLASSES DE REPÀS D'EGB**

CICLE INICIAL I MITJÀ: Totes les assignatures  
CICLE SUPERIOR: Català, castellà, francès i anglès  
GRUPS REDUÏTS. Preus raonables  
Informació: Tel. 62 13 65  
(trucar només els horabaixes)

rien per unes monges». A partir d'aquests moments sabia que es seus esforços i sa seva lluita haurien d'esser més grossos que es des seus companys homes.

Quan va acabar sa carrera se'n va anar un any a Alemanya. Sa meua curiositat era saber per què moltes de dones metgesses, concretament en ets anys 50 i 60 se n'anaven a Alemanya. Aviat vaig tenir resposta: Alemanya havia passat per la dura experiència d'una gran guerra, i la reconstrucció mos va possibilitar de fer feina en una tecnologia més avançada. «Va ser una experiència molt positiva», em diu, «inclús per aprendre sa seva disciplina». I segueix: «Quan vaig tornar me vaig casar i vaig venir a Porreres, vaig esser sa primera dona col·legiada de Balears. Eren ets anys 60 i feia allò que en deien Metge Rural a Felanitx, on hi vaig estar cinc anys».

Quan li deman com la reberen, somriu i em conta:

«Un dia vaig entrar dins una merceria. L'amo mostrava unes calces de nàilon a una pagesa, que no se'n donava passada de com podien ses dones posar-se allò per ses cames. Es dependent, donant-se compte que jo havia entrat, li digué a sa pagesa «**idò ara encara vos ne diré una de més grossa: veis aquesta senyoreta que ha entrat? idò és metge**» Sa pagesa li contestà: «**I ara, que vos ne voleu riure de jo?**»

Es temps pareix que s'ha aturat escoltant aquesta dona que sap perfectament que està dins una lluita contínua. Pujà ets escalons amb peu segur, una darrera s'altre, fins arribar a dalt. Preparar es doctorat, fer oposicions. No l'atura mai ni sa condició de dona ni sa de mare.

Recorda amb il·lusió es seu doctorat «Mortalidad infantil de menos de un año en Balea-

res». Em mira, somriu «ara possiblement, havent-hi tantes d'estadístiques i tants d'ordinadors, fa riure, però va ser una feina molt costosa, passar-me hores i hores en ets arxius, cercant dades. Això és bo de dir, però mirar llibre per llibre de registre, des de principis de segle fins als anys 60, ja me diràs!»

Com es descriu ella mateix, «una ambiciosa de ciència», es seu caràcter lluitador l'ha duit a poder arribar allà on és. Sempre sabent que si hagués estat un home ho hagués tengut més fàcil. Però això no va esser cap trava, encara que moltes de vegades ses mateixes dones es tornen en enemigues. És curiosíssim que mentre que hi ha un sector que lluita, encara n'hi ha un altre que té ets esquemes

fets de cara a sa condició feme, i no anirien mai a una ginecòloga, a una pediatra, etc...

Na Juana Maria està convinguda que tota dona hauria de fer feina, i que «saber és poder».

Per acabar vull afegir una cosa, pens que totes ses dones mos podem sentir orgullosos que hi hagi dones així. A l'Any 78 va ser nomenada sa primera dona de s'Acadèmia de Medicina.

Es rellotge no s'ha aturat, s'ha fet tard i l'endemà possiblement li espera un bon quefer. Esser cap de vint-i-tres metges no deu esser fàcil. Ha estat una xerradeta molt interessant, es sol ja fa estona que s'ha amagat i ara brillen ets estels.

MAC



CAIXA DE BALEARS  
"SA NOSTRA"

Fusteria

Martorell

Taller:  
Bartomeu Pasqual

Tenda:  
Carrer Llarg, 89

## PERRUQUERIA

### EL CABELL DURANT LES VACANCES

Tant si el teu cabell és gras com si és sec, patirà les influències del clima. És una cosa a tenir en compte quan s'hagi d'anar de vacances.

Dins els climes molts càlids on la humitat sigui reduïda, el cabell s'erica a causa de l'elevat nivell d'electricitat estàtica, i si es vol evitar es requereix emprar un acondicionador enèrgic.

Dins una ciutat turística on l'atmosfera sigui bruta, el teu cabell reflectirà aquesta brutor, a no ser que s'utilitzi el xampú adequat.

Quan anam de vacances, la necessitat de descans també l'hem d'aplicar al cabell. El més adequat serà un pentinat senzill, que no necessiti atenció i cuidats constants. També durant les vacances d'estiu necessitareu protegir-vos dels rajos ultravioletes del sol, que no solament blanquejen el cabell, sino que també el fan més porós i l'espenyen.

Una cosa és absolutament necessària: si vas a nedar sense gorra de bany, tant a la mar com a una piscina amb clor, sempre és convenient aclarir-te el cabell amb aigua corrent, i rentar-te amb el producte adequat.

Si a pesar de totes aquestes precaucions, encara notes que el teu cabell està sofrint, no deixis passar de demanar hora a la perruqueria per examinar el teu cabell. Un bon tractament pot eliminar tots els teus problemes.

Miquel Sastre  
Cosmetologista



## CUINA MARROQUÍ. VIATGE A TRAVÉS D'UN MENU

Na Margalida Quetgles és una enamorada del Marroc, país que ha recorregut. Cefchaouen, Fez, Meknés, Asilah... són algunes de les ciutats que ha visitat i on ha pogut comprovar entre altres coses la varietat i riquesa de la cuina àrab: plats com el «shish-Kebab» (punxes morunes), el «Kefta», el «Tajne», i el popular «al cuz-cuz» (cous-cous).

Presentam aquí un menú complet de les moltes possibilitats que ofereix aquesta cuina. Na Margalida va aprendre a cuinar aquests plats d'un amic marroquí, en Driss, que és propietari i cuiner del restaurant «Marraquesh», de Ciutat.

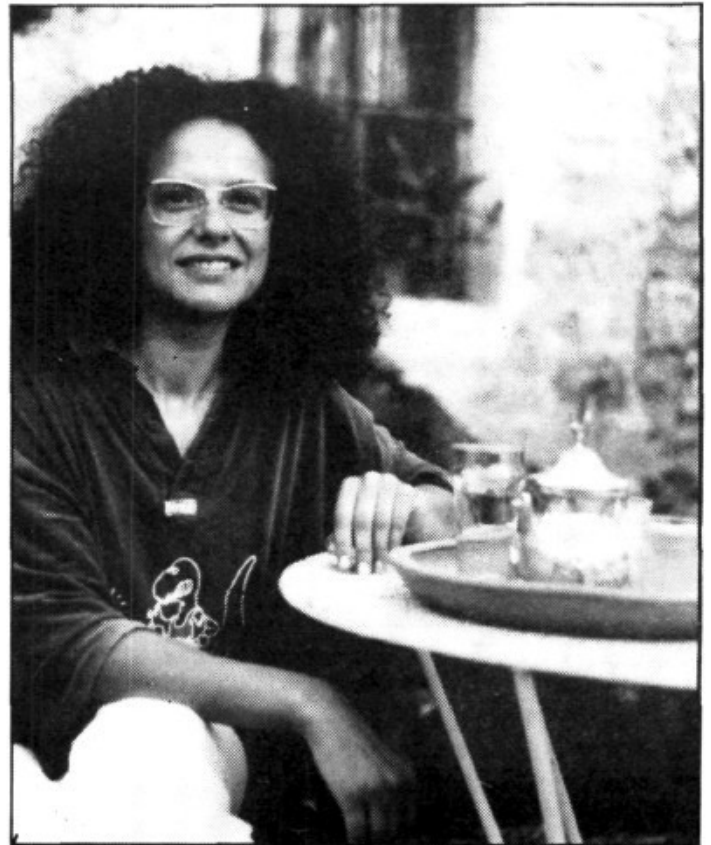
### «COUS COUS»

Aquest plat, considerat tal volta com a plat nacional per excel·lència dins els països musulmans, de lenta elaboració (unes 4 hores), forma part del ritual de la «Leit Kebir» o Festa del Xot, que es celebra dos mesos després el «Ramadan» o mes del dejuni. El menú d'un dia tan senyalat sempre ha d'anar acompanyat de bons pastissos i per suposat, del típic tè moro.

### INGREDIENTS:

(per a 6 persones)

- 1 cuixa de xot.
- 1/2 Kg. de cebes.
- 1/2 cueradeta de safrà.
- 1/2 cueradeta de prebe-bo
- 1 cullerada d'espícies mores
- 2 tomàtiques de ramallet.
- 1/4 part d'una col de cuinar
- 12 pestanagons
- 6 naps grossets
- 2 carabassins.
- 1/2 kg. de ciurons (de llauna)
- 750 grs. de «cous-cous» (sèmola)
- Mantega.



### PREPARACIÓ

Dividir sa cuixa de xot en 6 parts, tallar ses cebes i sofregir-ho plegat dins una greixonera, fins que sa ceba sa fongui.

Afegir-hi aigua freda (que tapi sa carn), ses espícies i ses tomàtiques de ramallet sense llavors.

Deixar bullir. Quan sa carn sigui cuita, treure-la des brou i reservar. A continuació, cuinar ses verdures i ciurons, cada cosa per separat i en el següent ordre:

FUSTERIA  
**SEBASTIÀ FERRER**

PORTES, PERSIANES, MOBLES DE CUINA  
ESTANTERIES, TOT EN FUSTA

Joan Mesquida, 67 (camí des Coscois) Tel. 14 03 64

**Viver HORTUS**

La major exposició de Mallorca  
de plantes ornamentals

Cami de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79



- 1er: sa col (sense es tronxo i desfeta en fulles)  
 2on: es pestanagons  
 3er: es naps.  
 4rt: es carabassí.  
 5è: es ciurons, durant cinc minuts.

Una vegada tot estigui cuit, tornar-ho posar dins sa greixonera amb es brou, que ha de quedar consistent. Reservar calent.

Sa sèmola se renta dins un ribell amb aigua abundant, mentre es van desfent els grums que se formen. Rentar-la dues vegades. Després se cou a vapor dins una «couscussera».

Per això se posa aigua dins s'olla i quan comença a bullir, s'hi tira sa sèmola dins es colador. Quan es baf puja, ho deixarem cinc minuts.

Tornam posar sa sèmola dins es ribell (aquest pic sens aigua—, i amb un ganivet hi farem talls perquè vagi refredant. Tira-li per damunt un tassellet d'aigua salada.

Se torna posar dins es colador de sa «couscussera» i altra vegada cinc minuts de baf (tapar-la amb un drap). Treure-la altre cop i dins es ribell afegir-hi sa mantega al gust, remenar i mesclar.

Se serveix per tres bandes dins palanganes. A una sa carn; a altra sa sèmola i dins una sopera es brou ben calent.

Cada comensal se posarà sobre el plat sa Carn, esmicolada. A damunt sa sèmola, i anirà regant amb un cuerot de brou, en

el que si vol si pot afegir una punteta de salsa «harrissa», i acabar regant amb un altre cuerot de brou.

La «couscussera» autèntica consiteix en una olla de coure amb un suplement que té el fons foredat. A falta d'ella, qualsevol olla amb un colador damunt pot servir.

La salsa «harrissa» està feta a base de prebes de cirereta, alls, espícies orientals i sal. Tant aquesta com es «cous cous» es pot aconseguir a botigues de dietètica.

Les espícies mores també les podeu trobar a qualsevol botiga especialitzada o de dietètica. Hi ha un jove àrab que a vegades en ven a nes mercat de Santa Maria.

## PASTIS DE TARONJA

### INGREDIENTS:

- 5 taronges
- 3 ous
- 200 grs. de sucre.
- 150 grs. de farina.
- 1 sobre de llevadura.

### PREPARACIÓ:

Posar sa pell tallada de sa taronja amb ets ous, es sucre, sa farina i sa llevadura, i remenar fins que estigui ben mesclat.

Abocar-ho tot dins un motlo previament untat de mantega i enfornar. Ha de coure uns 45 minuts a temperatura mitja.

Preparar un almívar amb es suc de ses taronges i 4 cullerades de sucer. Fer-ho bullir una estoneta i deixar refredar. Finalment s'engata es pastís amb aquest suc, just en treure-lo des forn.

## TE MORO

### INGREDIENTS


(per 6 persones)

- Te verd (una cullerada)
- 6 brots d'herba-sana (un brot per persona)
- aigua
- 6 cullerades de sucre.

### PREPARACIÓ:

Posar es té i s'herba-sana i es sucre dins sa tetera, que prèviament haurem encalentit. Tira-hi aigua bullint, deixar reposar 10 minuts i servir ben calent.

**passatemp**  
articles per a esports



futbol, bàsquet,  
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35  
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

MAGATZEM DE MATERIAL  
DE CONSTRUCCIÓ

# JOAQUIN ESTESO

**CARRER DE L'ESGLÉSIA**

## TENIS

Finalistes i guanyadors del campionat de les festes patronals:

### FEMENINS:

-Nines: Guanyadora: Estefania Caimari

Finalista: Marina Mitjans

-Dones: Guanyadora: Catalina Bover

Finalista: Miria Rodrigo

### MASCULINS:

-Nins: Guanyador: Ricard Oliver

Finalista: Pere Soler

-Homes: Guanyador: Antoni Coll

Finalista: Llorenç Roca

## NATACIÓ

Diumenge dia 21, a partir de les 10 del matí tengué lloc a la piscina municipal el festival de natació, que va ser un èxit de participació per part de nins i nines del poble, gràcies a l'esforç de n'Evaristo i en Jordi, organitzadors d'aquest aconeteixement esportiu. Les classificacions varen esser les següents:

### de 0 a 7 anys (25 m.)

-Fememní:

1°. Marilena Pizà Matamalas 30.06''

2°. Cati Victòria Pons Rosselló 30.66''

-Masculí:

1°. Miquel Bennàsser Torrens 26.89''

2°. Joan Jaume Capó 29.27''

### de 8 a 10 anys (25 m.)

-Femení:

1°. Isabel Nadal Bibiloni 21.19''

2°. Samantha Wilson 21.66''

-Masculí:

1°. Pere Joan Pastor Morro 18.77''

2°. Biel Bennàsser Torrens 19.82''

### d'11 a 12 anys (50 m.)

-Femení:

1°. Mercè Bibiloni Muñoz 30.49''

-Masculí:

1°. Xavier Mates Bestard 44.18''

2°. Toni Jaume Capó 45.20''

## TIRADA DE GUATLERES

Dins el programa de les festes patronals va tenir lloc el passat dia 20 de juliol, la tradicional Tirada local de guàtleres, organitzada per la Societat de Caçadors. Enguany hi ha hagut una modificació pel que fa al lloc de la competició, com que el camp on es feia cada any no s'havia segat, la tira es va traslladar a un camp proper, que té l'accés pel camí de s'Arboçar.

Per primera vegada hi va haver dues categories de competició: juvenil i amateur. A la categoria juvenil, implantada enguany, hi va haver dos participants: Miquel Josep Borràs Manuel Sosa. Després d'haver de desempatar, el primer premi va ser per a Borràs. En la categoria amateur hi va haver prop de seixanta participants. Els tres primers classificats varen ser: Fèlix Reolid (que ja havia guanyat en ocasions anteriors), Pere Dolç, i Paco Gracia.

La competició va ser emocionant fins al final, i encara que fes molta de calor i hi hagués poques ombres, va ser un èxit gràcies a la participació dels aficionats i a l'organització per part de la Societat de Caçadors.



Agustí

CERÀMICA  
CAN BERNAT



C/ BARTOMEU PASQUAL S/N  
SANTA MARIA DEL CAMÍ

TELÉFON 62 01 78

## cafeteria - bar Comerç

local climatitzat  
gelats - refrescs - tapes  
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29



# CICLISME: CIRCUIT URBÀ

La diada de Santa Margalida va tenir lloc la competició de circuit urbà, organitzada pel Club Unió Ciclista de Santa Maria, que enguany té una nova empresa patrocinadora: Ruycal, que és la fàbrica que hi ha devora la volta-dora de Ca n'Andria.

El Circuit va transcórrer, partint de la Plaça Nova, pels carrers Jaume I, Santa Margalida i Arquitecte Forteza, formant un quadrilàter que va ser tancat al trànsit durant el temps de la carrera, que va ser de 50 voltes al circuit, amb un recorregut aproximat de Km.

La carrera va començar amb un retard de prop d'una hora a causa d'un incident que es produí abans de l'inici de la cursa, quan uns veinats del poble varen travessar per un carrer del circuit, després de retirar la cinta de protecció. En aquell moment un ciclista va començar a insultar-los amb paraules fortes i gens d'educació. De les paraules passaren a les mans, i per això la carrera no començà a l'hora prevista.

Hi va haver poca participa-



ció de membres del C.U.C. Santa Maria: només quatre corredors. Va guanyar la competició Angel Gomila, de l'equip Gomila, seguit de Miquel Cirer de l'equip Caimari en segona posició, mentre que el tercer fou Sales, de l'equip Prefama de Petra. En la categoria juvenil fou campió Recio, de l'equip Caimari, i el santamarier Jaume Dolç quedà el quart classificat.

Agustí

## TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general  
especialitat en SIMCA i CHRYSLER  
servei de grua  
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III  
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

## JOAN FORTEZA CAMPINS



Instal.lacions elèctriques  
xarxes de baixa tensió  
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

## CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTS

*Mateu Juan Matas*  
DIRECTOR

Barceló i Combis, 10 Telèfon 46 52 11  
PALMA DE MALLORCA

# PAPERASSA D'ANTANY

## PROGRAMA DE LES FESTES PATRONALS DEL QUARANTA-QUATRE

Iniciam, en aquest número de COANEGRA, una nova secció. Es tracta de Paperassa d'Antany, i en ella pretenim reproduir els papers, que poguem localitzar o que els lectors ens facin arribar, de fa uns anys, no importa de quan, dels anys vint, dels cinquanta, dels setanta, el que volem es reproduir papers de fa temps.

L'iniciam amb el programa de les festes patronals de Santa Margalida del Juliol del 1944 —en plena postguerra—. Està editat a impremta, és un diptic, el paper es grogós, i el color de la tinta es ocre a fora i vermell a l'interior. Primer podem veure la coberta i contracoberta, sols hi ha aquests tres anuncis. Llavors podem veure la part interior, on hi ha el programa de les festes, on predominen els actes esportius: dos partits de futbol, dues carreres ciclistes, i destaquen les tres carreres a peu. Hi ha dues revetles amb conjunt, i balls regionals amb la Lira Esporlerense, de segur que aleshores el ball mallorquí no era al cadafal sino que a plaça, i la gent que ballava no anava a l'ample sino que amb el vestit corrent de festa. Festa infantil, i no falten les tradicionals joies, i tampoc les carreres de cintes bordades, una tradició que en anys vinents caldria recuperar.

Aquest programa ha estat facilitat per Josep Salom Bestard.

**NOTAS**

- 1.º - Se tiene asegurada una iluminación perfecta mediante la instalación de potentes equipos de baterías y proyectoras.
- 2.º - En todas las actuaciones, se regalará billetes para el Sorteo de la BICICLETA SEÑORA que se efectuará la noche de la Velada de Bailes Regionales con la hora oportuna adelantada de con 15 a los 18 minutos de sorteo se va ha presentado al ganador del billete premiado, se reparte el sorteo, y así hasta que se agoten.
- 3.º - Si superado uno cualquiera de los actos tuviera que suspenderse por fuerza mayor, el público no tendrá derecho a reclamación alguna.
- 4.º - La Comisión no responde de los accidentes que puedan sufrir los corredores ciclistas en las carreras que se celebren.
- 5.º - Los billetes de los juegos que se nombren están intransferibles.
- 6.º - Esta Comisión se reserva el derecho de alterar el orden de los actos del presente programa.

JULIO DE 1944  
En Comisión

Impreso en los Talleres de la **IMPRESA PALMESANA**  
Obispo Moura, 69 - 71 ♦ Teléfono, 2036 ♦ Palma de Mallorca

**CICLOS MINACO**  
Una casa joven, organizada y completa la ofrece los bicicletas más ligeros y elegantes a precios verdaderamente reducidos.  
**Miguel Nadal Comas**  
Av. A. Rosafió, 35-68  
Bartolomé Perá, 6-18  
Tel. Comercial, 1324  
Particular, 1346

**AVISO IMPORTANTE**  
La acreditada PELUQUERIA de José Salom obsequia al público con TRES PERMANENTES que serán sorteados una en cada VERBENA y la otra en la Velada de BAILES REGIONALES entre las Señoras y Señoritas asistentes.

BC

# FIESTAS PATRONALES

QUE SE CELEBRAN EN LA VILLA DE

## SANTA MARIA



Los días 16 - 18 - 19 y 20 de Julio de 1944  
Organizadas por el C. D. SANTA MARIA y patrocinadas por el MAGNIFICO AYUNTAMIENTO

**SORTEO REGALO**  
**DE UNA HERMOSA BICICLETA DE SEÑORA**  
En todos los actos se obsequiará a los asistentes con un billete por Entrada.

# PROGRAMA

**Día 16**

A las 8½.—**DIANA** por la Banda de cornetas y tambores del P. J. que recorrerá las principales calles de la población como anfitrión del momento de las fiestas.

A las 11.—**CIRCUITO CICLISTA**  
Libre para todos los corredores y en el que se dará 10 vueltas al siguiente recorrido: D. Llull (esta), C. Isaac, O. Premio, I. Antonio, Olesa, Plaza J. Calafit, con puntuación en cada vuelta.  
Premios: 30, 20, 10 y 5 pts.

A las 19.—En el campo de deportes de TERRADES se enfrentará por primera vez los equipos  
**C. D. SANTA MARIA - C. D. GENOVA**  
Jugándose el primero de los dos partidos consecutivos para la adjudicación de un hermoso TROFEO.

EN EL DESCANSO se correrán:

- 1.º—GRAN CARRERA PEDESTRE 100 m. (libre). Premios: 50, 30 y 15 pts.
- 2.º—SALTOS. Premios: 15, 10 y 5 pts.
- 3.º—CARRERA 100 m. exclusiva para las señoras jugadoras y señoras visitantes.

Premio único: una bonita BICICLETA obsequio A. CANALS

A las 22½.—  
**GRAN VERBENA**  
en la que actuará la responsable Orquesta

♦ **INCA** ♦  
que su simpática Vocalista y su potente equipo de alteravos

**Día 18**

A las 19.—♦ **GRAN PARTIDO DE FUTBOL** ♦  
entre los equipos  
**C. D. SANTA MARIA**  
y el de segunda categoría  
**C. D. EUROPA**  
que se disputará un atractivo TROFEO regalo del Magnífico Ayuntamiento.

EN EL DESCANSO se celebrará  
Una interesante GAMBIA PEDESTRE DE RESISTENCIA (libre) en la que se dará 10 vueltas a la Plaza. Premios: 40, 25 y 10 puntos.

A las 22½.—**EXTRAORDINARIA VERBENA** ♦  
amenizada por la renombrada Orquesta  
**Salamanca**  
con su equipo de alteravos y vocalista lírici  
**Mari Duque**

**Día 19**

A las 22½.—**GRAN FESTIVAL INFANTIL**  
en la Plaza de la Constitución con bellas sintonías del uso de gaita y tamboril, noche de cobetes y variados juegos adecuados a la parte infantil

**Día 20**

A las 8½.—**DIANA** por la GAITA y TAMBORIL

A las 12.—**Carreras Pedestres**  
disputándose las 1000 metros, y demás «juas» de costumbre.

A las 17.—**CARRERAS DE CINTAS Y PAÑUELOS**  
para señoras en la Plaza de la Constitución. Cada cinta llevará uno o varios nombres para el sorteo de una magnífica

♦ **Bicicleta de Señora** ♦

A las 17.—Llegada de la famosa Banda de Música  
**“Lira Esporlerense”**  
completa, que tras algunos paseos se dirigirá a la plaza de Terrades al objeto de amenizar las

**EXTRAORDINARIAS CARRERAS CICLISTAS**  
en que los destacados corredores Canals, Gelibert, Romaguera, Guai, Ribas y Timoner, juntamente con otros de buena categoría, proporciones, a su discreción, una serie de grandes emociones en las pruebas siguientes:

- 1.º—CARRERA ELIMINACION con un sorteo en cada 3 vueltas.  
Premios: 75, 50 y 25 pts.
- 2.º—NETA PARDIDA por equipos Canals - Romaguera - Gelibert oscura Guai - Ribas - Timoner.  
Premio único: 100 pts.
- 3.º—CARRERA AUSTRALIANA a 10 vueltas.  
Premios: 75, 50 y 25 pts.
- 4.º—CARRERA DE PUNTUACION a 30 vueltas exclusiva para aficionados.  
Premios: 20, 15, 10 y 5 pts.
- 5.º—GRAN CARRERA PUNTUACION a 75 vueltas, puntuación cada cinco.  
Premios: 150, 100, 75, 50 y 25.

A las 21.—CONCIERTO por la ciudad Banda en la Plaza de la Constitución.

A las 22½.—**Gran Velada de Bailes Regionales**  
amenizada por la «LIRA ESPORLERENSE» que, en el momento de la misa, interpretará algunas piezas de su repertorio.  
En dicha Velada se verificarán dos Concursos:  
**CONCURSO por mujeres de 14 años.** Premios: Una copa, 30 y 15 puntos.  
♦ \* \* \* ♦  
**CONCURSO por niñas de 10 años.** Premios: Una copa, 15 y 10 puntos.